

14.- PROPOSTA DE MESURES I ACCIONS

14.- PROPOSTA DE MESURES I ACCIONS

La Llei 8/2005, de 8 de juny, de protecció, gestió i ordenació del paisatge, en l'article 11, apartat f, estableix que els catàlegs de paisatge incorporaran una proposta de mesures i accions necessàries per a assolir els objectius de qualitat paisatgística (exposats en el capítol 13 d'aquesta Memòria). Les mesures, tal com s'han concebut en el Catàleg, equivalen a criteris generals que contribueixen a l'assoliment dels objectius de qualitat paisatgística. Les accions corresponen a actuacions, projectes o iniciatives que, seguint els criteris establerts prèviament, també ajudin a l'assoliment dels objectius de qualitat paisatgística definits. En cap dels dos casos es tracta d'una llista exhaustiva, atès que l'assoliment de l'objectiu de qualitat paisatgística depèn en molts casos de dinàmiques que s'escapen de l'àmbit d'actuació del Catàleg de paisatge.

La proposta de mesures i accions ha de servir, entre altres propòsits, per a la definició de les directrius de paisatge que estableix la mateixa Llei del paisatge de Catalunya i que ha d'elaborar el Departament de Territori i Sostenibilitat per a la seva incorporació en el planejament territorial. Així, en l'article 12, la Llei del paisatge estableix que les directrius de paisatge són les determinacions que, basant-se en els catàlegs de paisatge, precisen i incorporen normativament les propostes d'objectius de qualitat paisatgística en els plans territorials. La Llei estableix que els plans territorials parcials i els plans directors territorials determinen els supòsits en els quals les directrius són d'aplicació directa, els supòsits en els quals són d'incorporació obligatòria quan es produeixi la modificació o la revisió del planejament urbanístic i els supòsits en els quals les actuacions requereixen un informe preceptiu de l'òrgan competent en matèria de paisatge. Els plans territorials parcials i els plans directors territorials també poden determinar quan les directrius de paisatge són recomanacions per al planejament urbanístic, per a les cartes del paisatge i per a altres plans o programes derivats de les polítiques sectorials que afectin el paisatge. En aquest darrer supòsit, els plans o els programes que s'aprovin han d'ésser congruents amb les recomanacions de les directrius de paisatge.

El present capítol, doncs, conté una proposta de mesures (criteris) i accions que poden contribuir a assolir cada un dels 10 objectius de qualitat paisatgística definits per tot l'àmbit territorial de l'Alt Pirineu i Aran (capítol 13). Com s'ha comentat anteriorment, alguns dels criteris i accions proposats, per la seva naturalesa física i urbanística i la seva escala territorial, poden tenir una especial incidència en l'elaboració de les directrius de paisatge que han d'integrar-se en el planejament territorial. D'altres, poden generar, orientar i trobar la seva expressió en les diverses actuacions sectorials o en projectes d'escala més detallades.

OBJECTIU DE QUALITAT PAISATGÍSTICA 1

1. Un paisatge urbà que valoritzi els elements característics i definitoris de l'arquitectura pirinenca, i amb uns espais de transició ben delimitats i ordenats que mantinguin i reforcin els patrons d'assentament urbà en relació amb el paisatge obert.

CRITERIS

Per als nuclis urbans

Criteri 1.1. Estudiar les tipologies arquitectòniques i estructures urbanes de cadascun dels nuclis de població i poblament dispers, per poder adaptar les normes urbanístiques que es derivin de les diverses figures legals del planejament en els sistemes d'assentaments, al caràcter de les construccions preexistents d'arrel històrica.

Criteri 1.2. En els pobles situats en fons de vall i creuats per cursos fluvials, potenciar l'ús social dels espais propers a aquests cursos fluvials fent-los accessibles per l'ús i el gaudi de la població local i restaurant els elements arquitectònics que s'hi vinculen (ponts, rescloses, sínies, etc.).

Criteri 1.3. Mantenir el caràcter dels nuclis que conserven la configuració històrica i preservar i restaurar els elements que donen caràcter a cada poble (campanars, esglésies, rentadors, places, arbres monumentals, edificis singulars, carrers empedrats, etc.).

Criteri 1.4. Preservar els materials de les teulades de cada zona, llosa o teula, quan siguin compatibles amb les funcions i la tecnologia actual. En termes generals, totes les poblacions de les unitats era Baisha Val d'Aran, era Nauta Val d'Aran, Cims i Estanys d'Aigüestortes i Sant Maurici, Altes Nogueres, Valls d'Àneu, Massís de l'Orri – Valls de Castellbò i d'Aguilar, Pastures de l'Alt Pirineu, Sant Gervàs-Montcortès, Solana del Baridà, i part de la Plana de l'Urgellet i Vall Cerdana, haurien de prioritzar la construcció de teulades de llosa i les poblacions de les unitats Congost del Segre, Cadí, la Vansa, Boumort-Collegats, Rodalia d'Oliana, Vall de Rialb, Conca de Tremp, Montsec, La Terreta i part de la Plana de l'Urgellet i Vall Cerdana, haurien de prioritzar les teulades de teula. En ambdós casos, tant en obra nova com en obres de rehabilitació.

Criteri 1.5. Soterrar, sempre que sigui possible, les línies elèctriques dels espais més emblemàtics de cada població (places, carreteres principals, edificis religiosos o històrics, etc.).

Criteri 1.6. Promoure estudis adreçats a l'adequació lumínica de l'enllumenat públic municipal, aprovar ordenances reguladores del cel nocturn a tots els municipis, especialment a les capitals de comarca i limitar la instal·lació de pantalles publicitàries als centres històrics.

Criteri 1.7. Promoure una configuració d'acord amb els nuclis amb fesomia singular (nuclis en mitja vessant, en vall tancada i envoltats de prats, conreus o feixes; nuclis en fons de vall, envoltats de prats i amb presència de bosc de ribera; nuclis encimbellats dalt d'un turó; i nuclis a la solana i sota paret de pedra), definits a l'objectiu de qualitat paisatgística 1 (veure capítol 13), i evitar l'aparició de teixits discontinus que fragmentin el paisatge i la imatge de conjunt urbà.

Criteri 1.8. Evitar les extensions urbanes que modifiquin figures, perfils i escenaris urbans tradicionals, particularment en els casos en que puguin contribuir a l'aparició de fenòmens de conurbació o carretera-aparador.

Criteri 1.9. Garantir un tractament específic dels processos d'extensió urbana per a la millora del paisatge en relació amb l'estratègia definida pel planejament territorial. Pel que fa als nuclis urbans que adopten estratègies de creixement mitjà, moderat o de reequilibri, de compleció i millora del teixit urbà existent, de canvi d'ús i reforma interior, o de manteniment del caràcter rural cal prioritzar la coherència amb l'estructura paisatgística preexistent (topografia, traces agrocltural i vegetació), la valoració paisatgística de les àrees de transició entre els assentaments i l'entorn i la preservació del perfil paisatgístic dels nuclis (*skyline*). En el cas dels nuclis urbans on s'indiqui l'estratègia de creixement potenciat, cal optar per solucions que integrin l'estructura paisatgística preexistent en les noves formes urbanes.

Criteri 1.10. Els nuclis amb fesomia singular definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 1 (veure capítol 13) mostren estructures i perfils característics, perceptibles des de determinades àrees i recorreguts, els quals constitueixen fites paisatgístiques que tenen una relació directa amb els respectius fons escènics. En aquests casos el desenvolupament urbà tant de rehabilitació com de nova obra ha de respectar aquests perfils o imatges i impedir, a través del planejament urbanístic, l'aparició d'elements volumètrics que els desfigurin.

Criteri 1.11. Preservar a través dels instruments d'ordenació urbanística les fites i fons escènics definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 7, i cartografiats en el mapa de valors estètics (mapa 6.3) i el mapa de valors simbòlics (mapa 9) del present Catàleg, visibles des dels nuclis, condicionant les dimensions, volumetria i colors de les edificacions que poguessin afectar-la, i buscant traçats alternatius per a la implantació de les infraestructures. Això implica, entre altres mesures, limitar la construcció de nous edificis alts i singulars a aquells indrets dels nuclis urbans que afectin àmbits de visió o línies d'horitzó i afavorir aquells projectes que s'integrin en l'entorn i tinguin qualitat en el disseny.

Criteri 1.12. Establir mesures per revertir l'actual dinàmica d'abandonament agrícola de les terres annexes als perímetres urbans, conservar els trets característics dels paisatges rurals que en ells s'hi troben i cercar fórmules per al seu manteniment i viabilitat futura.

Criteri 1.13. Afavorir unes fronteres nítides i de qualitat entre els espais urbans i els espais agrícoles o naturals de les perifèries tot evitant la ubicació d'activitats no agrícoles per tal de preservar-ne la seva qualitat. Evitar la degradació d'aquestes fronteres creant franges de transició o límits clars, en funció dels casos.

Criteri 1.14. Preservar l'encaix entre els espais oberts i els nous creixements respectant la singularitat del paisatge en les estructures preexistents, tenint en compte aquests dos aspectes:

1. Encaix amb l'estructura del paisatge preexistent:

- a. Topografia.
- b. Espais naturals inclosos en el mapa de valors naturals i ecològics (mapa 5). És recomanable integrar-los en els espais de cessió destinats a espais lliures.
- c. Fragments de vegetació natural, especialment els elements configuradors del paisatge (feixes arbrades, bosc de ribera, etc.) inclosos en el mapa de valors estètics (mapa 6.1) del Catàleg. És recomanable integrar-los en els espais de cessió destinats a espais lliures.
- d. Elements i estructures relacionades amb l'activitat agrícola reconeguts com a elements configuradors del paisatge, com són les feixes arbrades, les bordes, les masies, les carrerades i els canals de reg, recollits en els objectius de qualitat paisatgística 2, 5 i 10 i en els mapes 6.1, 6.2 i 6.3 de valors estètics i el mapa 7 de valors històrics.
- e. Mosaics agroforestals i agraris, especialment els elements configuradors de paisatge (pastures, prats de dall, fruiters de secà, conreus de cereals i zones d'horts) inclosos en el mapa de valors estètics (mapa 6.1).
- f. Presència d'espais agraris d'elevat valor productiu (plana de l'Urgellet, plana cerdana, la Terreta, Conca de Tremp, Era Lana de Les i al Pont de Suert) definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 3, i inclosos en el mapa 10, de valors productius; i espais agrícoles singulars (la zona de closes cerdanes, les vinyes del Pont de Bar, el Pla de Tragó, Peramola o el Pla de Sant Tirs, entre altres) o espais agroforestals singulars, ja siguin mosaics de prats de dall en pobles a mig vessant, com Bausen, Vilamòs, Arres a la Val d'Aran, Esterrí de Cardós, Bonestarre o Farrera al Pallars, parts de la vall de Boí, Pobellà, Gerri de la Sal, els vessants de les Valls de Castellbò o entre Ortedó i Vilanova de Benat, Ansovell i Cava o Meranges, formin el patró de *bocage* en fons de vall abans esmentat, o estiguin definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 3 i 4 i inclosos en els mapes de valors estètics (mapes 6.1, 6.2 i 6.3) del Catàleg.
- g. Xarxes de camins, especialment les carrerades i camins històrics. En aquest sentit, es vetllarà principalment per aquells itineraris recollits en l'objectiu de qualitat paisatgística 8 i inclosos en els mapes de miradors i itineraris (mapa 4).
- h. Elements històrics d'interès (bordes, masies, castells, ermites, ponts, canals, etc.) especialment els inclosos en el mapa de valors històrics (mapa 7).
- i. Espais de trobada de la població local.

2. La definició de la concepció i disposició dels usos, les edificacions i els espais de cessió per espais oberts en relació amb els següents aspectes estructurals:

a. La morfologia del teixit urbà. Es tindran en compte els següents aspectes:

- i. Nuclis amb fesomia singulars definits en el present objectiu de qualitat paisatgística i inclosos en el mapa de valors estètics (mapa 6.3). En aquest sentit, caldrà adequar la mida i localització de les noves urbanitzacions a la tipologia de paisatge en el qual s'insereixen, evitant el desenvolupament d'àrees urbanitzades sobredimensionades en relació amb els perfils urbans i amb els entorns d'aquests nuclis
- ii. Tipologia de l'edificació: els volums edificats seran homogenis, continus i compactes.
- iii. Es prioritzaran els objectius d'harmonització i contextualització, ocultació i/o mimesi com a criteris de disseny paisatgístic.

b. Els límits i façanes del nou conjunt en relació amb el teixit urbà i l'espai lliure adjacent.

- i. Garantir la permeabilitat física entre el nucli urbà i l'espai lliure, tot evitant la formació de barreres visuals i afavorint la transició entre el nucli urbà i les zones d'espai lliure periurbanes.
 - ii. Tractament de façanes fluvials i fronts agrícoles amb especial cura de garantir una transició amable (veure objectius de qualitat paisatgística 3 i 5 del capítol 13).
 - iii. En aquest espai de transició es localitzaran de manera preferent els sòls de cessió gratuïta i obligatòria i els sòls per a sistemes destinats a la formació d'àrees d'espai lliure.
 - iv. Definir l'ordenació dels nous conjunts tenint en compte la trama urbana (carrers i places) del nucli històric adjacent.
- c. El sistema de visuals que la nova extensió urbana genera.
- i. Ordenar en funció de la presència de fons escènics i fites definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 7 (veure capítol 13).
 - ii. Respectar el sistema de cromatismes de l'entorn, tan el natural com l'agrari o el del teixit urbà preexistent, procurant una harmonització visual adequada i tenint cura dels materials i acabats utilitzats.

Criteri 1.15. Incloure en les fitxes dels plans parcials urbanístics (PPU) previstos en els plans d'ordenació urbanística municipal (POUM) que impliquin nous creixements urbans un apartat específic de mesures paisatgístiques que faci explícits els elements definits en el criteri 1.14.

Criteri 1.16. Integrar paisatgísticament, a través dels instruments d'ordenació urbanística i els plans especials, els espais verds urbans (parcs, zones verdes, places, passeigs, etc.) en xarxes connectades amb els espais oberts circumdants, com ara en les anomenades vies verdes. Més enllà dels itineraris definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 8 (veure capítol 13), hauran de connectar itineraris paisatgístics de caràcter local i supramunicipal que enllacin la infraestructura viària rural, els components del medi natural i els teixits urbans, i que respectin, a més, els valors i elements paisatgístics indicats, la topografia i la morfologia del terreny prèvia.

Criteri 1.17. Impulsar estratègies d'urbanització que relliguin les àrees consolidades amb els nuclis urbans, especialment en urbanitzacions vinculades a la primera residència i a les xarxes de comunicació.

Criteri 1.18. Vetllar per la prevalença d'elements naturals en el conjunt d'aquests teixits i integrar els valors naturals i les espècies vegetals pròpies del lloc en la urbanització de l'espai públic i l'enjardinament de les parcel·les privades.

Criteri 1.19. Garantir que els plans parcials i els plans especials derivats dels POUM prioritzin el desenvolupament dels sectors que tinguin una continuïtat amb la trama urbana per tal de millorar la cohesió dels nous creixements.

Per a les noves urbanitzacions o «pletes»

Criteri 1.20. Evitar una major dispersió de les urbanitzacions actualment existents, afavorint l'ocupació dels espais lliures del seu interior, enfront de l'ocupació de noves àrees perifèriques.

Criteri 1.21. Planificar o rehabilitar els elements d'urbanització tenint en compte criteris paisatgístics, integrant-los i/o ocultant-los, com ara les casetes per transformadors, bústies de correu comunitàries, zones de recollida d'escombraries, enllumenat de baixa intensitat, asfaltat, voreres, etc., especialment en les noves urbanitzacions on no s'hagi tingut en compte.

Criteri 1.22. Ordenar paisatgísticament els accessos i façanes externes de les urbanitzacions amb un doble objectiu: dotar de caràcter i personalitat aquests espais i mimetitzar mitjançant elements naturals l'impacte visual que produeixen.

Criteri 1.23. Promoure la rehabilitació paisatgística per part dels propietaris privats, mitjançant l'ús de cromatismes adequats, tanques concertades quant a color, forma i dimensió, i vegetació pròpia de l'entorn per l'enjardinament.

Criteri 1.24. Promoure la creació d'espais públics per a la sociabilitat dels habitants, aprofitant, quan sigui possible, l'habitual localització de les urbanitzacions en fronts visuals, que permetin la ubicació de miradors, així com el pas d'itineraris senyalitzats de descoberta del paisatge. En aquest sentit, es tindran en compte els miradors i itineraris definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 8 (veure capítol 13).

Criteri 1.25. Integrar i valorar els elements del paisatge amb valor històric, simbòlic, ecològic, religiós, productiu o estètic, que es trobin a l'interior de les urbanitzacions o propers a aquestes, com són masos, torres, castells, ermites, etc. per dotar d'identitat espais que normalment són buits de contingut simbòlic i identitari. Es prendran com a referència el mapa 5 de valors ecològics, 7 de valors històrics i 9 de valors simbòlics.

Criteri 1.26. Fomentar en la delimitació dels àmbits de sòl urbanitzable no consolidat de les urbanitzacions que estiguin en contacte amb els espais oberts, com prats de dall, *bocage* i closes cerdanes, l'assoliment dels objectius de qualitat paisatgística 3 i 4 (veure capítol 13).

Per al accessos als nuclis urbans

Criteri 1.27. Considerar àmbit d'actuació prioritària els accessos als nuclis urbans que tinguin una necessitat de millora de la qualitat paisatgística, ja que han estat modificats amb nous creixements. Aquests accessos són els dels nuclis urbans d'Alp (per l'est i l'oest), Aravell, Arties (per l'est), Baltarga (per l'est), Beders, Bellver de Cerdanya (per l'est), Betren (per l'est), Bolvir (per l'oest), Bossòst (pel sud), Castellciutat (pel nord i sud), Das (per l'est), Ger (per l'est), Les (pel nord), Montferrer (pel nord i sud), Oliana (pel nord i sud), Organyà (pel sud), Pi, Prats (per l'est), Prullans, Puigcerdà (per l'est i el sud), Queixans (pel nord i el sud), Salardú-Pujo, Vaquèira (per l'est i l'oest), Vielha-Mijaran (pel nord), Vilallobent (per l'oest), el Vilar d'Urtx (per l'est i l'oest), La Seu d'Urgell (per l'est i l'oest), Espot (pel sud i l'est), Guingueta d'Aneu (pel sud), Prats i Sansor (per l'est), Espui (per l'est), La Molina (pel nord), Sort (pel sud) i Alòs d'Isil (pel sud i l'est).

Criteri 1.28. Es consideren bones pràctiques per a la millora dels accessos urbans, el soterrament de línies elèctriques i la integració paisatgística de les casetes que allotgen els transformadors elèctrics, la previsió d'itineraris per al trànsit de diferent tipus d'usuaris, l'eliminació gradual dels rètols publicitaris i dels suports obsolets, la regulació de mides, colors, materials i formes de la senyalització i de la retolació comercial, la incorporació d'arbrat i la rehabilitació d'elements patrimonials.

Criteri 1.29. Introduir en la revisió dels plans d'ordenació urbanística municipal dels municipis de l'Alt Pirineu i Aran un apartat específic sobre el tractament paisatgístic del viari d'accés a les poblacions amb l'objectiu de garantir uns accessos als nuclis urbans ordenats i que facilitin la transició entre els espais oberts i els paisatges urbans, a la vegada que reforcin el caràcter i la identitat dels nuclis urbans als quals estan vinculats. Les mesures introduïdes perseguiran els següents objectius:

- Establir criteris d'ocupació i tipologia de l'edificació adjacent als principals viaris d'accés, a fi de conformar una unitat visual i estètica prèvia i descriptiva del valor inherent del mateix nucli urbà, i els seus atributs morfològics i culturals.
- Considerar les zones de vials d'accés i façanes construïdes amb àmplies perspectives visuals per tal d'introduir tractaments paisatgístics i criteris especials de protecció als punts que caracteritzen la imatge reconeixible dels nuclis urbans.
- Estructurar les xarxes de corredors paisatgístics i la seva vinculació amb els nuclis urbans a través dels accessos i les connexions posteriors amb altres buits urbans (passeigs, bulevards, places, parcs urbans, parcs periurbans, i altres espais) atenent a la necessària connectivitat i continuïtat ecològica, social i visual.

- Integrar les entrades dels municipis de perfil carretera-aparador mitjançant mesures de requalificació de l'espai. Es tracta de dotar-les d'uns mínims infraestructurals i d'actuar per tal de minimitzar-ne l'impacte mitjançant estratègies d'ocultació i/o harmonització amb el paisatge circumdant.
- Remoure els elements que obstaculitzen les continuïtats visuals (rètols, alçades arbitràries d'edificació dispersa) en els punts d'interès descriptius de les qualitats urbanes. Per això caldran estudis de visuals concrets. Evitar que les noves extensions es disposin de manera seqüencial sobre les vies de comunicació i que l'edificació formi una façana del tipus carretera-aparador o de carretera-polígon industrial, que redueixen la qualitat paisatgística de la població.
- Minimitzar els espais degradats de les perifèries de les poblacions i eixos de comunicació.
- Determinar els usos no admesos i promoure accions de restauració.
- Gestionar i recuperar els espais agrícoles abandonats o de zones nues que no acullen cap activitat.

Criteri 1.30. La senyalització urbana serà l'adequada i coherent a les dimensions i característiques del nucli.

Criteri 1.31. Alguns municipis tenen relacions consolidades entre les entrades als respectius nuclis urbans i els fons escènics que els envolten i els doten de caràcter. En aquests municipis aquests valors escènics es faran més visibles si s'introdueixen tractaments paisatgístics i criteris especials de protecció als punts caracteritzadors de la imatge recognoscible del lloc. Això implica, per exemple, evitar la construcció d'edificis de gran d'impacte visual sobre perfils escènics característics a les entrades dels nuclis urbans, com els definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 7.

ACCIONS

Acció 1.1. Establir una línia de subvencions encaminada a integrar paisatgísticament les instal·lacions i tanques vinculades amb els terrenys agrícoles limítrofs amb la trama urbana. Especialment al pla de Sant Tirs, el pla de Tragó, la Conca de Tremp i la Vall Cerdana.

Acció 1.2. Elaborar un model d'ordenança que reguli el disseny i la implantació de rètols publicitaris a l'entorn dels principals nuclis urbans de l'Alt Pirineu i Aran, els seus accessos i els nuclis més propers (Tremp, Vielha, Puigcerdà, La Seu d'Urgell, La Pobla de Segur, Oliana, etc.), sobretot al llarg dels principals eixos viaris d'accés.

Acció 1.3. Elaborar propostes de creació de parcs periurbans, mantenint els usos agrícoles existents i combinant-los amb espais, àrees i itineraris per a ús públic.

Acció 1.4. Les autoritats competents podrien impulsar projectes d'integració de les carreteres-aparador a les entrades al municipi, tenint en compte el cofinançament del Fons per a la protecció, gestió i ordenació del paisatge. Caldria prioritzar els accessos als nuclis urbans d'Alp (per l'est i l'oest), Aravell, Arties (per l'est), Baltarga (per l'est), Beders, Bellver de Cerdanya (per l'est), Betren (per l'est), Bolvir (per l'oest), Bossòst (pel sud), Castellciutat (pel nord i sud), Das (per l'est), Ger (per l'est), Les (pel nord), Montferrer (pel nord i sud), Oliana (pel nord i sud), Organyà (pel sud), Pi, Prats (per l'est), Prullans, Puigcerdà (per l'est i el sud), Queixans (pel nord i el sud), Salardú-Pujo, Vaquèira (per l'est i l'oest), Vielha-Mijaran (pel nord), Vilallobent (per l'oest), el Vilar d'Urtx (per l'est i l'oest), La Seu d'Urgell (per l'est i l'oest), Espot (pel sud i l'est), Guingueta d'Aneu (pel sud), Prats i Sansor (per l'est), Espui (per l'est), La Molina (pel nord), Sort (pel sud) i Alòs d'Isil (pel sud i l'est).

Acció 1.5. Elaborar, per part dels ajuntaments, cartes de color específiques pels centres històrics i per les urbanitzacions, establir les tipologies de tanques admeses, i especificar la flora autòctona recomanada per l'enjardinament i les tanques arbrades. Alhora s'han de fer responsables d'una campanya de difusió i promoció d'aquesta informació per les urbanitzacions.

Acció 1.6. Establir catàlegs de bones pràctiques constructives per unitats de paisatge, de manera que s'aconsellin les tipologies, volumetries, obertures, materials, acabats i tècniques pròpies de l'entorn.

Acció 1.7. Regular per part dels municipis, mitjançant ordenances municipals, de la publicitat, la senyalització i la retolació comercial, amb especial èmfasi en els espais de rellevància paisatgística pel seu interès històric, estètic o religiós, però també en les entrades urbanes.

Acció 1.8. Identificar i senyalitzar els itineraris d'interès paisatgístic urbà, en especial els que tinguin una continuïtat a fora dels nuclis urbans i els que formin part de rutes històriques o rutes utilitzades per a la transhumància, per posar en valor els elements del patrimoni urbà dels nuclis de l'Alt Pirineu i Aran.

Acció 1.9. Incentivar per part d'administracions i entitats projectes de custòdia del territori que ajudin a mantenir els prats de dall que envolten molts dels nuclis urbans de l'Alt Pirineu i Aran.

OBJECTIU DE QUALITAT PAISATGÍSTICA 2

2. Paisatges rurals amb edificacions disperses tradicionals i històriques (masies, bordes, cabanes, etc.) rehabilitades racionalment, i amb edificacions logístiques, comercials, d'oci, energètiques, ramaderes i industrials modernes ubicades en zones visuals no preferents o notòries i dissenyades amb volumetries, materials i revestiments harmònics amb el paisatge del lloc.

CRITERIS

Per al patrimoni rural existent

Criteri 2.1. Vetllar per l'elaboració de catàlegs de masies, bordes, cabanes i cases rurals com a documentació dels POUM o com a plans especials urbanístics, d'acord a l'art. 69 de la Llei d'urbanisme.

Criteri 2.2. Assegurar que les diverses figures de planejament contemplin mesures destinades a limitar la urbanització difusa de nova planta, especialment a la Vall Cerdana, on aquesta tipologia està molt estesa. En les àrees de concentració de bordes i masies, cartografiades al mapa 6.2 de valors estètics i en les zones amb presència de castells, ermites i altres edificacions singulars cartografiades al mapa 7 de valors històrics, caldrà vetllar especialment pel manteniment d'aquest patró.

Criteri 2.3. En la rehabilitació de bordes i altres construccions agro-ramaderes en desús, cal evitar que esdevinguin habitatges no regulats i respectar en tot moment la fesomia inicial dels edificis (volumetria, obertures, acabats, cromatisme i entors).

Criteri 2.4. Promoure l'adequació paisatgística de les instal·lacions associades a les explotacions agràries (magatzems, granges, coberts per a la maquinària, sitges, dipòsits, etc.), prioritzant les que s'emplanten en zones properes a edificacions disperses tradicionals: masies, bordes, ermites, etc.

Criteri 2.5. Promoure i facilitar la integració paisatgística de les edificacions no vinculades a l'ús agrícola que presenten un impacte visual negatiu.

Criteri 2.6. Reconèixer el valor que tenen les construccions rurals tradicionals en la preservació i creació de la identitat cultural de l'Alt Pirineu i Aran, tant dels paisatges ordinaris i quotidians com dels paisatges de caràcter més excepcional i representatius.

Per a les noves construccions en sòl no urbanitzable

Criteri 2.7. Prioritzar que en els espais agrícoles definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 3 els nous edificis estiguin fonamentalment vinculats a l'agricultura.

Criteri 2.8. Restringir la localització de construccions en sòl no urbanitzable:

- Sobre els punts prominents, els careners i les cotes més altes del territori, on la projecció de la silueta de l'edificació en la línia d'horitzó modifiqui el perfil natural perceptible del paisatge, i en indrets amb alta fragilitat o exposició visual identificats en el Catàleg. Seguir els criteris establerts per a l'assoliment de l'objectiu de qualitat paisatgística 7 (veure capítol 13). Una altra variable important en la decisió de la localització de les edificacions dins de la parcel·la agrària és la seva percepció des de la xarxa de carreteres, camins o miradors, la sensació de llunyania o proximitat que es crea, la proporció i posició en relació amb els altres elements del paisatge agrari (com ara la vegetació, la forma i les dimensions dels talussos, tanques, etc.). En aquest cas, cal tenir present els itineraris i miradors definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 8 (veure capítol 13).
- En els espais agraris d'elevat valor productiu definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 3 (veure capítol 13), i inclosos en el mapa 10 de valors productius, i en els espais agrícoles singulars o espais agroforestals singulars (closa cerdana i *bocage* en fons de vall i replans), definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 4 (veure capítol 13), i inclosos en el mapa de valors estètics (mapa 6.2 i 6.3) de la cartografia general del Catàleg.

Criteri 2.9. Evitar els volums construïts (mides, proporcions i formes) fora d'escala que interfereixin en la visió o alterin les construccions tradicionals existents. Caldrà promoure l'adequació paisatgística de les instal·lacions associades a les explotacions agràries (magatzems, granges, coberts per a la maquinària, sitges, dipòsits, etc.). De la mateixa manera, s'impedirà la localització de construccions d'alt impacte en les visuals de l'emplaçament (per alçada, cromatisme, etc.) a fi de conservar els entorns dels elements del patrimoni històric, especialment en aquells nuclis amb un campanar destacat o un fons escènic singular, inclosos en el mapa de valors estètics.

Criteri 2.10. Garantir que els projectes d'edificacions aïllades responguin a models i tipologies edificatòries pròpies de la zona, sense caure en la mera repetició banal de models arquitectònics i prenent en consideració el paisatge preexistent. Les alçades de les edificacions es fixaran en relació amb l'alçada de la vegetació pròpia del lloc. Alguns criteris que s'han de tenir en compte i que afecten elements estructurals del paisatge són:

- Xarxa de camins: vetllar pel seu manteniment i millora compatibilitzar els usos agraris amb els usos públics. Evitar l'obertura de camins nous a menys que estigui justificat per motius vinculats a la viabilitat de les explotacions agràries i, en tot cas, respectar la topografia i l'estructura parcel·l·lària del lloc i evitar el tractament del ferm de tipus artificial.

- Xarxa de drenatge natural i canals de rec: vetllar pel seu manteniment i millora compatible amb els usos agraris amb els usos públics. En el cas de les obres hidràuliques (molins, assuts, rescloses, sèquies i ponts) es recomana inventariar-les i incloure-les dins dels catàlegs de béns a protegir dels POUM. Evitar l'obertura de canals nous a menys que no estigui justificat per motius vinculats a la viabilitat de l'explotació agrària tradicional i, en tot cas, respectar la topografia i l'estructura parcel·lària del lloc.
- Separacions topogràfiques, de vegetació i tanques entre conreus i parcel·les: vetllar pel seu manteniment i millora. Respectar els materials i/o la vegetació del lloc si se'n construeixen de noves.
- Estructura parcel·lària: vetllar pel seu manteniment, tot evitant processos intensius de fragmentació i/o concentració. Evitar les reparcel·lacions a menys que no estiguin justificades per motius vinculats a la viabilitat de l'explotació agrària i, en tot cas, respectar en la seva execució la xarxa hidrogràfica natural i de camins, minimitzar els moviments de terra, evitar la modificació topogràfica i l'eliminació de vegetació, respectar les guies de l'estructura parcel·lària preexistent i no introduir cap tractament de tipus artificial dels llinars que no respongui a les tipologies arquitectòniques del lloc.
- Construccions i edificacions de pedra seca: vetllar pel seu manteniment i millora, així com pel seu inventari i inclusió dins dels catàlegs de béns a protegir dels POUM. Evitar noves construccions llevat que estigui justificat per motius vinculats a la viabilitat de les explotacions agràries i, en tot cas, destinar-les a residència i/o al suport d'aquestes activitats. Si així és, localitzar-les i construir-les segons criteris de relació amb els materials i les tonalitats de la pedra seca del lloc.

Criteri 2.11. Prioritzar l'estratègia d'harmonització per als nous projectes d'edificació aïllada, això és, la integració de l'element en el paisatge amb un resultat positiu o com a mínim neutre pel que fa a la qualitat d'aquest paisatge. Les estratègies de mimesi i d'ocultació (com ara instal·lar pantalles vegetals i, en concret, d'arbrat, amb espècies i plantacions pròpies del lloc) són les indicades quan no es pot assolir un grau acceptable d'harmonització. Excepcionalment es pot optar per l'estratègia de monumentalització quan per l'elevada qualitat formal i per la singularitat del nou element a construir i/o la seva significació social aquest hagi de passar a ser un component principal del paisatge.

Criteri 2.12. Evitar, en totes les intervencions, ocupar els terrenys amb major pendent. Quan siguin necessaris anivellaments, s'ha de procurar evitar l'aparició de murs de contenció de terres, i s'han de salvar els desnivells amb desmunts o talussos amb pendents que permetin la revegetació. Per tal de minimitzar l'impacte visual, les edificacions s'han d'esglaonar o s'han de descompondre en diversos elements simples articulats evitant la creació de grans plataformes horitzontals que acumulin en els seus extrems importants diferències de cota entre el terreny natural i el modificat.

Criteri 2.13. Impulsar la rehabilitació o supressió de construccions en sòl no urbanitzable que estiguin fora d'ús i de baixa qualitat estètica.

Criteri 2.14. Definir la disposició i el disseny de façanes i cobertes amb criteris de conjunt unitari i en consonància amb l'entorn. En aquest sentit, vetllar perquè els acabats exteriors de façanes i cobertes contribueixin a la integració de les construccions en el paisatge. La utilització de materials durables, una bona execució en obra i un cromatisme harmònic amb el fons escènic dominant i amb una gamma de colors que evitin grans contrastos amb l'entorn es consideren estratègies positives. En aquest sentit la utilització de les nombroses tècniques tradicionals emprades històricament al Pirineu permetria no només integrar millor les construccions en el paisatge sinó també mantenir i recuperar els coneixements tradicionals de, per exemple, els acabats de calç o el tractament de la fusta.

Criteri 2.15. Prendre com a referència les estratègies, tècniques i especificacions presents a la *Guia d'integració paisatgística 3. Construccions agràries* de la Generalitat de Catalunya, que són d'aplicació oportuna en els casos de nova implantació i per millorar la integració paisatgística de les construccions agràries ja existents a l'Alt Pirineu i Aran.

Per a les infraestructures energètiques

Criteri 2.16. Afavorir les fonts energètiques locals i renovables per a l'abastament de les localitats més allunyades de les principals xarxes de distribució.

Criteri 2.17. Adaptar les tècniques constructives d'arrel local per a l'estalvi energètic (com els aïllaments amb llana) i afavorir aquells recursos que ofereix el territori que a la vegada serveixen per gestionar determinats paisatges, com la biomassa d'origen forestal. Estendre l'ús de l'energia d'origen solar amb prioritat al consum local.

Criteri 2.18. Evitar la instal·lació de parcs eòlics o fotovoltaics en fons escènics emblemàtics cartografiats en el mapa 9 de valors simbòlics de la cartografia general, a una distància reduïda dels miradors de consolidació prioritària definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 8 (veure capítol 13), o en les zones de major exposició visual definides en el mapa 3.2 de grau d'exposició visual ponderada de la cartografia general.

Criteri 2.19. Prioritzar els parcs fotovoltaics en cobertes d'edificacions existents i futures, a totes les classes i qualificacions urbanístiques i els espais degradats per activitats o afectats per infraestructures existents (zones extractives, corredor d'infraestructures, línies elèctriques existents, etc.).

Criteri 2.20. Els nous projectes de parcs fotovoltaics faran una especial atenció a la visibilitat en i des de les àrees paisatgístiques amb valor simbòlic reconegudes en el mapa de valors simbòlics (mapa 9) de la cartografia general del Catàleg.

Criteri 2.21. Ubicar, sempre que sigui possible, els equips necessaris per al funcionament de les instal·lacions de parcs fotovoltaics (llevat dels transformadors) en una sola construcció que en tot cas complirà allò disposat a l'apartat d'edificacions aïllades, tot prioritant la millora i ampliació (si cal) de construccions existents enfront la creació de noves construccions. Valorar, quan no sigui adjacent o a l'interior de construccions, la conveniència de col·locar-los el més a prop possible del punt de connexió per minimitzar l'estesa elèctrica aèria, o bé soterrar-la.

Per les àrees especialitzades

Criteri 2.22. Localitzar les noves implantacions de polígons d'activitat econòmica en àrees de creixement amb continuïtat amb les trames urbanes o de polígons ja existents i evitar la formació de façanes amb una exposició visual directa a les vies de comunicació per tal d'impedir l'efecte carretera-aparador. Evitar-ne la dispersió en el territori, combinant la maximització de l'accessibilitat amb la minimització de l'alteració en l'estructura del paisatge.

Criteri 2.23. Evitar la construcció de noves àrees especialitzades en els espais agraris d'elevat valor productiu definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 3 (veure capítol 13) i inclosos en el mapa 10 de valors productius i espais agrícoles o agroforestals singulars (closa cerdana i *bocage* en fons de vall i replans), definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 4 (veure capítol 13), i inclosos en el mapa de valors estètics (mapes 6.2 i 6.3) de la cartografia general del Catàleg.

Criteri 2.24. Ubicar les àrees de nova implantació en zones de baixa exposició visual, amb una ordenació urbanística que tracti amb especial cura l'harmonització volumètrica i la qualitat arquitectònica de les façanes perimetrals. Les tècniques i especificacions de naturalització, contextualització, ocultació, mimesi i singularització, presents a la *Guia d'integració paisatgística 1. Polígons industrials i sectors d'activitat econòmica* de la Generalitat de Catalunya, són d'aplicació oportuna en els casos de nova implantació i per millorar la integració paisatgística dels polígons industrials, logístics o comercials ja existents a l'Alt Pirineu i Aran.

Criteri 2.25. Integrar les noves àrees especialitzades de manera harmònica i respectar la singularitat del paisatge en les estructures preexistents, tenint en compte aquests dos aspectes:

1. Encaix amb l'estructura del paisatge preexistent:
 - a. Topografia.
 - b. Espais naturals inclosos en el mapa de valors naturals i ecològics (mapa 5). És recomanable integrar-los en els espais de cessió destinats a espais lliures.
 - c. Fragments de vegetació natural, especialment els elements configuradors del paisatge (bosc d'avetoses i altres aciculifolis, bosc caducifoli, bosc de ribera, etc.) inclosos en el mapa de valors estètics (mapa 6.1) del Catàleg. És recomanable integrar-los en els espais de cessió destinats a espais lliures.
 - d. Elements i estructures relacionades amb l'activitat agrícola reconeguts com a elements

configuradors del paisatge, com són els murs de pedra seca i els canals de reg, recollits en els objectius de qualitat paisatgística 5 i 10 (veure capítol 13).

- e. Espais limítrofs als espais d'elevat valor productiu i els espais agrícoles o agroforestals singulars definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 3 (veure capítol 13) i inclosos en el mapa 10 de valors productius o en el mapa de valors estètics (mapes 6.2 i 6.3).
 - g. Xarxes de camins, vetllant principalment per aquells itineraris recollits en l'objectiu de qualitat paisatgística 8 (veure capítol 13) i inclosos en el mapa de miradors i itineraris (mapa 4).
 - h. Elements històrics d'interès, (masies, bordes, castells, ermites, ponts, etc.) especialment els inclosos en el mapa de valors històrics (mapa 7).
 - i. Espais de trobada de la població local.
2. Definició de la disposició dels usos, les edificacions i els espais de cessió per a espais lliures en relació amb els següents aspectes estructurals del paisatge:
 - a. La morfologia del teixit urbà. Es tindran en compte els següents aspectes:
 - i. Els nuclis amb fesomia singular definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 1 (veure capítol 13), i inclosos en el mapa de valors estètics (mapa 6.3). En aquest sentit, caldrà adequar la mida de les noves àrees especialitzades a la tipologia de paisatge en el qual s'insereixen, evitant el desenvolupament d'estructures sobredimensionades en relació amb els perfils urbans i amb els entorns d'aquests nuclis.
 - ii. Tipologia de l'edificació: els volums edificats seran homogenis, continus i compactes. Es considerarà bona pràctica la singularització del projecte d'edificació com a marca de l'empresa sempre que sigui fruit d'un disseny de qualitat i respecti els criteris generals descrits.
 - iii. Es prioritzaran els objectius d'harmonització i contextualització, ocultació i/o mimesi com a criteris de disseny paisatgístic. Poden haver-hi conjunts com ara estacions de tren en què la seva significació social indiqui utilitzar una estratègia de singularització i/o monumentalització.
 - b. Els límits i façanes del nou conjunt, on es tindran en compte els següents aspectes:
 - i. Tractament dels espais confrontats amb el teixit residencial, les vies de comunicació, fronts fluvials o agrícoles amb especial cura de garantir una transició amable.
 - ii. Els espais de transició es localitzaran de manera preferent en els sòls de cessió gratuïta i obligatòria i als sòls per a sistemes destinats a la formació d'àrees d'espai lliure, sempre que no es contradigui amb l'encaix amb l'estructura del paisatge preexistent i especialment amb els patrons i singularitats que representen un valor paisatgístic (recollits en el present Catàleg, i integrats en els mapes 6.2 i 6.3 de valors estètics), i en tot cas procurar concatenar els

espais de transició i aquests valors a mantenir. En tots els casos aquesta transició contindrà un tractament vegetal que ocultí totalment o parcial el conjunt edificat, minimitzant així l'impacte de les implantacions-aparador.

iii. Garantir la permeabilitat física del conjunt per tal que no sigui una barrera entre el nucli urbà i les zones d'espai lliure periurbanes.

c. El sistema de visuals que genera la implantació, on es tindran en compte els següents aspectes:

i. Prioritzar l'objectiu de naturalització com a criteri de disseny paisatgístic, per minimitzar l'impacte visual.

ii. Ordenació respectant la presència de les fites i fons escènics definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 7 (veure capítol 13).

iii. Respectar el sistema de cromatismes de l'entorn, tant el natural com l'agrari o el del medi urbanitzat, en el conjunt d'edificacions que integrin l'àrea especialitzada, procurant una harmonització visual adequada.

iv. Consideració de terrats, teulades i cobertes com a cinquena façana, respectant així les consideracions prèvies pel que fa a disseny, cromatisme, i integració paisatgística.

v. Tractament lumínic anàleg al del sòl no urbanitzable en les façanes de l'àrea especialitzada que confronti amb aquest tipus de sòl. Així com l'adequació de les altres façanes i els trams interiors del polígon, tendint a la baixa intensitat lumínica i a la discreció.

vi. Definició de criteris unitaris respecte a la instal·lació de rètols publicitaris i integració a les edificacions, evitant-ne en tot cas, la proliferació dispersa, aïllada i volumètricament exagerada.

vii. Garantir la cura, el manteniment i/o la regeneració dels espais lliures privats, espais erms i espais denudats per tal que no transmetin degradació i deixadesa al conjunt visual de l'àrea especialitzada.

Criteri 2.26. Incloure en les fitxes dels plans parcials urbanístics (PPU) que impliquin la promoció d'àrees especialitzades un apartat específic de mesures paisatgístiques que faci explícits els elements definits en el criteri 2.25.

Criteri 2.27. Incentivar la promoció mancomunada supramunicipal de polígons industrials i terciaris per tal de minimitzar l'ocupació de sòl i la fragmentació paisatgística.

Criteri 2.28. Reubicar en polígons industrials les indústries aïllades per tal d'evitar la dispersió de construccions especialment en les valls obertes definides a l'objectiu de qualitat paisatgística 1 i cartografiades en el mapa de valors estètics (mapa 6.2).

Criteri 2.29. Fomentar la rehabilitació de les indústries abandonades existents per incloure-les al

teixit productiu existent amb noves funcions, integrant-les al model paisatgístic corresponent; o afavorint el canvi d'ús com a equipaments o equipaments turístics d'interès patrimonial per les seves característiques històriques i/o identitàries, singularitzant-les i posant-les en valor.

ACCIONS

Acció 2.1. Promoure, per part de les administracions i entitats, la creació d'itineraris orientats a la descoberta de les masies, masos cerdans, bordes i construccions romàniques de l'Alt Pirineu i Aran agafant com a referència les zones amb presència de masies, les construccions romàniques i les zones amb presència de bordes definides en el mapa de valors històrics (mapa 7).

Acció 2.2. Recuperar, rehabilitar i revaloritzar l'arquitectura rural fora d'ús o en estat de degradació que històricament ha tingut un paper específic en la configuració del paisatge dels espais oberts de l'àmbit territorial.

Acció 2.3. Les administracions i entitats poden promoure, a través de campanyes de sensibilització al sector agrícola, que els paraments exteriors i les cobertes de les edificacions situades en sòl no urbanitzable estiguin ben acabats i que els propietaris els mantinguin en les degudes condicions estètiques i de conservació.

Acció 2.4. Promoure els estudis d'integració paisatgística per a totes les instal·lacions que s'emplacin en zones d'especial interès visual (fons de vall, vessants, accessos als nuclis, etc.).

Acció 2.5. Establir un catàleg de bones pràctiques per a la rehabilitació de bordes i masies.

OBJECTIU DE QUALITAT PAISATGÍSTICA 3

3. Uns paisatges forestals, agrícoles i d'alta muntanya productius, que puguin ser gaudits per la societat tot mantenint els valors i funció ecològica.

CRITERIS

Per als paisatges naturals i forestals

Criteri 3.1. Procurar que els espais naturals alberguin una vegetació i fauna pròpies del domini biogeogràfic que els correspon i gestionar-los de manera efectiva per assolir una adequada qualitat paisatgística. Assegurar la funció ecològica i la connectivitat dels boscos pirinencs i compatibilitzar l'explotació forestal amb la protecció dels valors ecològics i paisatgístics.

Criteri 3.2. Vetllar per la conservació dels valors ecològics dels espais naturals protegits, evitant la seva sobrefreqüentació en determinades èpoques de l'any. En el cas del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici, prioritzar el manteniment i ampliació de la zona també per sobre de l'extensió de les pistes d'esquí perifèriques al parc.

Criteri 3.3. Donar valor als diversos aspectes paisatgístics dels boscos pirinencs i aprofundir en la multifuncionalitat de les forests.

Criteri 3.4. Fomentar l'ús de la fusta autòctona i de les empreses de transformació radicades en el territori que utilitzin aquesta matèria prima, així com potenciar l'ús de la biomassa per a la generació d'energia. Facilitar les tasques d'explotació forestal a través de la millora i conservació de la xarxa de camins i de l'assessorament i impuls des de l'administració dels instruments d'ordenació forestal.

Criteri 3.5. Els paisatges naturals han de combinar el respecte per les dinàmiques naturals amb el manteniment del patrimoni material i dels valors culturals associats a aquests espais.

Criteri 3.6. El planejament territorial i urbanístic ha de vetllar pel manteniment de la vocació agrícola de les àrees que envolten els espais protegits, atesa la seva funció d'àrees de transició.

Per als paisatges agraris

Criteri 3.7. Conservar i posar en valor tots els mosaics agroforestals, espais agraris i hortes com a espais agrícoles productius d'elevada biodiversitat, valor estètic i interès interpretatiu de la contribució humana sobre el paisatge.

Criteri 3.8. L'Alt Pirineu i Aran presenta un conjunt de paisatges agraris d'elevat valor productiu (*bocage*, closa cerdana) definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 3 (capítol 13) i cartografiats en el mapa 10.2, de valors productius, i mapes 6.2 i 6.3, de valors estètics, que, pel seu gran valor cultural, han de continuar mantenint el seu caràcter.

Criteri 3.9. Garantir l'accés als paisatges agraris que han de mostrar-se a la població com un paisatge atractiu, obert i acollidor que convidi a la descoberta. En aquest sentit, cal mantenir els antics camins agrícoles tot facilitant la seva senyalització i aprofitament com a itineraris turístics i de promoció de rutes de descoberta del paisatge dels mosaics agroforestals i agraris. Igualment, cal difondre el patrimoni natural, cultural i simbòlic relacionat amb les rutes transhumants, així com mantenir i reaprofitar la xarxa de carrerades existents. Cal tenir en compte, sobretot, els itineraris i miradors definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 9.

Criteri 3.10. Es procurarà que els petits horts cartografiats en el mapa 6.1 de valors estètics, estiguin ben inserits al lloc, que els materials que els conformen siguin respectuosos amb els elements del medi natural i coherents amb els valors paisatgístics del seu l'entorn, i que l'activitat productiva dirigida a l'autoconsum pugui coexistir amb les activitats de caràcter social, lúdic o educatiu. Els principals horts de l'Alt Pirineu i Aran són a la Seu d'Urgell, la Pobla de Segur, Puigcerdà, Bellver de Cerdanya, Tremp, Esterrí d'Àneu, Senterada, Pont de Suert i Bossòst.

Criteri 3.11. Les actuacions que s'esdevinguin en els espais agrícoles han de seguir les pautes pròpies dels paisatges agraris preexistents i les tècniques específiques de contextualització/harmonització i/o mimesi/ocultació.

Criteri 3.12. Potenciar les actuacions de custòdia del territori i la participació de les administracions municipals. Així mateix, establir mecanismes d'ajuda al manteniment de les activitats agràries pròpies d'aquests paisatges agraris quan sigui necessari.

Criteri 3.13. Posar en valor determinats elements de suport a l'activitat agrícola per tal d'obrir noves vies de desenvolupament rural lligats al turisme de descoberta i interpretació (arquitectura de la pedra seca, infraestructura d'aprofitament de l'aigua, etc.). Una via és promoure l'agroturisme com una oportunitat de complementarietat econòmica per al manteniment de les explotacions familiars agràries en actiu. D'altra banda, es donarà valor afegit als productes primaris d'aquestes zones mitjançant estratègies de valorització del paisatge i de diferenciació del tipus de producció.

Criteri 3.14. En les intervencions d'enginyeria, obres projectades i en els nous regadius, els possibles processos de concentració parcel·lària haurien de respectar la xarxa hidrogràfica natural i els camins, i minimitzar els moviments de terra, la modificació topogràfica i l'eliminació de vegetació.

Criteri 3.15. Fomentar programes d'educació, interpretació i sensibilització del paisatge agrícola, en relació amb els seus valors paisatgístics, productius i naturals.

Criteri 3.16. Limitar la col·locació de tanques als casos imprescindibles i, en tot cas, procurar que siguin permeables visualment, accessibles al pas de la petita fauna i que, si es considera oportú, vagin acompanyades de vegetació adequada. Adaptar el disseny a les tipologies tradicionals de la zona, com les tanques de travesses de fusta o de branques trenades comunes a la Val d'Aran.

Criteri 3.17. Recuperar la ramaderia ovina, tot reconeixent la gran importància que juga aquest sector en la gestió i la conservació dels paisatges d'alta muntanya, però també de les pastures de les valls prepirinenques. Reconèixer el paper d'aquests ramats com a productors de matèries en el sector primari ramader autòcton, com a veritables ens en la lluita contra els incendis, a favor del manteniment de les pastures alpines i com a banc genètic de qualitat, entre molts altres aspectes.

Criteri 3.18. Impulsar iniciatives de desenvolupament local relacionades amb l'agricultura i la ramaderia, com per exemple l'escola de pastors de Rialp, l'apicultura de la Terreta, la llana d'ovella xisqueta o l'elaboració artesana de productes de qualitat (formatges, licors, patés, etc.) amb distintius de qualitat.

Criteri 3.19. Promocionar els conreus de secà autòctons de les conques prepirinenques per tal d'assegurar la viabilitat de les explotacions més reduïdes i en terrenys de pitjor qualitat, assegurant la persistència del mosaic agroforestal allà on hi estigui implantat.

Criteri 3.20. Promoure les varietats autòctones i dels productes de qualitat produïts en les conques prepirinenques (cereals, vi, ametlles, oli, olives, mel, etc.).

Criteri 3.21. Impulsar línies d'ajuts pel manteniment, suport i recuperació de les activitats agràries.

Criteri 3.22. Buscar fórmules urbanístiques que permetin relligar o donar algun tipus de continuïtat als espais verds urbans (parcs, places, passeigs, etc.) respecte els espais agrícoles i forestals circumdants, especialment als nuclis més poblats, com la Seu d'Urgell, Puigcerdà, Bellver de Cerdanya, Pont de Suert, Vielha o Sort.

Criteri 3.23. Impulsar una xarxa d'itineraris i miradors locals on s'identifiquin els valors naturals i les singularitats biogeogràfiques de cada espai, prenent com a referència els miradors i itineraris definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 8 (veure capítol 13).

ACCIONS

Per als paisatges naturals i forestals

Acció 3.1. Inventariar aquelles àrees de bosc que han de gaudir de major protecció per criteris de biodiversitat o paisatge (en base al futur Inventari de boscos singulars de la Generalitat de Catalunya), així com establir uns criteris de gestió generals per a la resta de boscos pirinencs.

Acció 3.2. Establir mesures de compensació per l'ús social de les forests. Creació de taxes per a les activitats recol·lectores, accés per pistes forestals, explotacions apícoles, etc., que reverteixin en la conservació dels vials, el manteniment de les infraestructures contra incendis, la gestió hidrològica i forestal i/o la conservació i gestió de la fauna.

Acció 3.3. Compatibilitzar la conservació dels boscos d'alt valor ecològic amb l'aprofitament forestal mitjançant compensacions en forma d'ajuts públics, contractes d'apadrinament amb institucions i empreses, acords de custòdia, etc.

Acció 3.4. Impulsar des dels òrgans gestors dels espais naturals, una xarxa d'itineraris i miradors pel gaudi i l'observació del paisatge, basant-se amb els definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 8 (veure capítol 13), on es posin de rellevància els valors d'aquests espais.

Per als paisatges agraris

Acció 3.5. Estudiar la viabilitat de la creació de figures legals amb representació dels agricultors i l'administració a les conques mediterrànies prepirinenques (Conca de Tremp, Oliana...) per fomentar i protegir les àrees agrícoles més amenaçades per l'expansió del sòl urbà o industrial, fent especial èmfasi en els nuclis de Tremp, la Pobla de Segur, Oliana i Organyà.

Acció 3.6. Redactar plans especials que regulin les zones d'agricultura hortícola de la plana al·luvial a les perifèries dels nuclis de Tremp, la Pobla de Segur, el Pont de Suert, Puigcerdà, Oliana i la Seu d'Urgell. Aquests plans haurien de tenir en compte:

- El manteniment de l'estructura parcel·lària, sovint definida per sèquies, recs, parets de pedra, franges de vegetació i els propis camins d'accés.
- Assegurar l'ús agrícola d'aquests terrenys i evitar la construcció d'edificacions i equipaments no vinculades a aquest ús.
- Regular les característiques de les edificacions de suport a l'activitat hortícola: tanques, coberts i casetes d'eines, dipòsits i basses de reg.
- Inventariar els terrenys d'horta en desús a fi d'assajar experiències de lloguer de parcel·les per a l'ús hortícola promogudes per les administracions.
- Facilitar l'accés i assegurar la connectivitat entre la trama urbana i les àrees hortícoles, permetent en tot cas l'accés a l'espai fluvial.
- Definir detalladament els límits d'aquestes àrees de manera que no ocupin l'espai fluvial ni afectin la vegetació de ribera.

Acció 3.7. Els organismes competents intentaran crear marques de qualitat noves o incloure en les ja existents els productes conreats en les conques prepirinenques de l'Alt Pirineu i Aran. Estudiar, per exemple, la creació d'un distintiu d'origen i qualitat agroalimentària pel vi i l'oli de la Conca de

Tremp o la mel de la Terreta.

Acció 3.8. Recolzar, per part dels organismes competents, rutes turístiques per promocionar els productes tradicionals posant en relació els allotjaments rurals amb la comercialització d'aquests productes.

Acció 3.9. Assegurar la continuïtat de les àrees més representatives d'aquest tipus de paisatge agrícola mitjançant compensacions en forma d'ajuts públics, contractes d'apadrinament amb institucions i empreses, acords de custòdia, etc.

Acció 3.10. Promoure entre diverses institucions i entitats públiques i privades fórmules de protecció i gestió dels paisatges d'interès agrari de les petites planes al·luvials lligades als principals cursos, a més dels espais agrícoles singulars abans esmentats, per tal de garantir-ne la conservació i promoció.

Acció 3.11. Adequar i promoure els miradors paisatgístics de les conques prepirinenques realçant les característiques d'aquest paisatge agroforestal. Els principals miradors d'aquest paisatge són el 70 (Peramola), el 77 (Santa Fe) i el 53 (Port de Comiols) cartografiats en el mapa 4 d'itineraris i miradors de la cartografia general.

Acció 3.12. Senyalitzar les vies de comunicació que creuen les conques prepirinenques amb els paisatges de secà més representatius, informant dels principals valors i singularitats d'aquests paisatges (mosaics forestals de conreus de secà mediterranis, que presenten una gran diversitat de colors, textures i olors, i amb una marcada estacionalitat). Aquestes carreteres poden ser la C-1412b al Port de Comiols (itinerari Conca de Tremp-Dellà), la LV-5118 i carretera de Cabó (itinerari Congostos prepirinencs del Segre) cartografiats en el mapa 4 d'itineraris i miradors de la cartografia general.

Acció 3.13. Promoure el coneixement de les estructures agràries històriques de gran valor estètic i paisatgístic, definides en l'objectiu de qualitat paisatgística 3 (veure capítol 13) i la sensibilització sobre aquest valor, a través de la seva inclusió en catàlegs geogràfics, etnogràfics i arquitectònics dels elements patrimonials de l'arquitectura del paisatge.

OBJECTIU DE QUALITAT PAISATGÍSTICA 4

4. Uns paisatges dels prats de dall, amb una singularitat i identitat diferenciades, que continuïn funcionant com a part essencial de la gestió agrícola i ramadera.

CRITERIS

Criteri 4.1. Incentivar l'activitat de ramaderia extensiva local que tingui com a peça clau els prats de dall per al manteniment dels ramats durant l'època hivernal. Promoure amb mesures directes el manteniment d'aquests sistemes agro-pastorals així com promoure els productes autòctons més directament vinculats a l'activitat ramadera que manté i se sustenta dels prats de dall.

Criteri 4.2. Garantir de cada vall una suficient representativitat dels sistemes ramaders dels prats de dall davant altres usos, com l'expansió del sòl urbà i industrial o les noves vies de comunicació, que permetin la continuïtat i la plena funcionalitat del sistema de ramaderia extensiva local prioritant els espais definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 4 del capítol 13 i cartografiats en els mapes 6.2 i 6.3 de valors estètics i el mapa 10 de valors productius.

Criteri 4.3. Crear distintius d'origen i qualitat agroalimentària nous o potenciar els ja existents, per aquells productes més estretament vinculats al paisatge dels prats de dall. Especialment els productes derivats de les races autòctones, les carns de qualitat, la llet, els formatges, etc.

Criteri 4.4. Potenciar la comercialització dels productes ramaders mitjançant la continuïtat i el reforç de les fires ramaderes pel seu valor productiu i social, l'ús dels productes en el sector de la restauració, etc.

Criteri 4.5. En els casos en què sigui necessària la utilització de tancats, es recomana:

- Elaborar estudis sobre l'afectació dels tancats en la perspectiva visual.
- Prioritzar la conservació dels elements naturals (arbres, feixes, murs, etc.) per definir límits de parcel·les i instal·lar tancaments només quan sigui imprescindible.
- Optar per l'ús de materials no opacs, que permetin no solament la visió sinó també facilitin el pas de fauna. Aquesta permeabilitat s'haurà de decidir d'acord amb les espècies de vertebrats que transiten pel territori concret.
- Prohibir els tancaments construïts amb materials improvisats i d'estètica precària.
- Cal que les solucions dels tancats siguin uniformes, no solament per cada parcel·la particular, sinó també a través d'estudis per a cadascuna de les unitats de paisatge delimitades en aquest Catàleg. Caldrà, en aquest sentit, incorporar tant el criteri de la seguretat com el criteri de la integració en el paisatge circumdant.

- On sigui possible, proposar la delimitació de la parcel·la de cara a la carretera en una distància mínima de 3 m des de la seva vora. Es podrien considerar solucions de secció i modificacions puntuals del terreny a fi que permetin minimitzar l'impacte visual dels tancats proposats.

Criteri 4.6. Garantir el gaudi i l'accés als paisatges dels prats de dall pirinencs que han de mostrar-se a la població de l'Alt Pirineu i Aran com un paisatge atractiu, obert i acollidor que convida a la descoberta.

Criteri 4.7. Les administracions públiques han de donar suport a les iniciatives de custòdia del territori dels prats de dall, a través d'entitats.

Criteri 4.8. Les administracions públiques han de revaloritzar socialment i pedagògica els prats de dall mitjançant itineraris de descoberta paisatgística i programes d'educació en el paisatge.

ACCIONS

Acció 4.1. Definir unes àrees preferents de manteniment dels paisatges del prat de dall, que siguin representatives de les diferents unitats i que gaudeixin d'un millor estat de conservació, o altres característiques de singularitat, per tal d'incloure-les dins la qualificació d'espais oberts de protecció especial del Pla territorial parcial de l'Alt Pirineu i Aran. Prendre com a referència els espais definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 4 del capítol 13 i cartografiats en els mapes 6.2 i 6.3 de valors estètics i el mapa 10 de valors productius.

Acció 4.2. Atorgar incentius directes dirigits a aquestes zones preferents de manteniment del paisatge del prat de dall. Assegurant la continuïtat d'aquestes àrees mitjançant compensacions en forma d'ajuts públics, contractes d'apadrinament amb institucions i empreses, acords de custòdia del territori, etc.

Acció 4.3. Adequar i promocionar els miradors paisatgístics dels prats de dall realçant les característiques d'aquests paisatges i llur funcionalitat en la ramaderia local. Emfatitzar la funció dels prats i la seva estructuració al voltant dels nuclis rurals conformant uns determinats i característics conjunts que es troben a les diferents unitats d'alta muntanya. Els principals miradors d'aquest paisatge són els de Bausen (7), Son (56), Sant Quiri d'Ancs (48), Durro (17), la Parròquia d'Hortó (82), Montellà (105), Urús (114) cartografiats en el mapa 4 d'itineraris i miradors de la memòria general.

Acció 4.4. Senyalitzar les vies de comunicació que creuen les principals àrees representatives dels paisatges dels prats de dall, informant dels valors naturals, estètics i històrics d'aquests paisatges. Aquestes carreteres poden ser la N-230 (part de l'itinerari d'era Baisha Val d'Aran), la L-510 i la L-504 de Lladorre a Alins (part de l'itinerari de Llavorsí a les Altes Nogueres), la GIV-4033 i la N-260 d'Alp a All (part de l'itinerari de la plana i la solana de la Cerdanya), la L-501 i L-500 de Taüll a Cardet (part de l'itinerari de la vall de Boí), la L-503 de Pobleta la Torre de Capdella (part de l'itinerari de la vall Fosca) i la carretera de Montcortès, de l'estany de Montcortès a Peramea (part de l'itinerari de Collegats al Pla de Cortsi Valls d'Aguilar).

Acció 4.5. Encarregar un pla de viabilitat per fomentar la recuperació dels prats de dall, concertant un compromís entre els diferents agents i administracions per la seva elaboració. Valorar altres vies de recuperació mitjançant el tractament de la biomassa, que es podria reaprofitar per produir energia, o les cremes controlades per mantenir el perímetre. Aquest Pla haurà de preveure els instruments necessaris, els tipus de finançament i la delimitació dels indrets on és desitjable recuperar i mantenir les zones de pastura, en funció de criteris paisatgístics, ecològics i econòmics.

OBJECTIU DE QUALITAT PAISATGÍSTICA 5

5. Uns paisatges fluvials i lacustres ben conservats que prioritzin la funcionalitat connectora i paisatgística, conservin el patrimoni històric (ponts, moles, forces, etc.) i el patrimoni cultural (simbologia, cançons, llegendes), i que permetin el gaudi per part de la població.

CRITERIS

Criteri 5.1. Protegir i restaurar els espais fluvials i lacustres com a sistemes bàsics de funcionament i configuració del paisatge, així com recuperar i potenciar la seva funció de connexió ecològica i el seu valor social, cultural i estètic.

Criteri 5.2. Cal considerar tots els cursos fluvials i la seva àrea d'influència immediata de la zona d'estudi com a àmbits de conservació prioritària. Això es justifica pel seu interès com a connectors ecològics, pel valor dels seus hàbitats i pel seu interès paisatgístic transversal: des del entorn de muntanya, als nuclis urbans, el pas per les planes agrícoles, etc.

Criteri 5.3. Mantenir un cabal mínim ecològic que garanteixi el sosteniment dels ecosistemes de ribera, així com de la qualitat de l'aigua i evitar trams de rius amb poc cabal a causa de les extraccions excessives d'aigua. Cal fer que els usos de les activitats fluvials, especialment associats al lleure, siguin compatibles amb aquest objectiu.

Criteri 5.4. Considerar les lleres dels rius i la vegetació de ribera com a valors paisatgístics en si mateixos, caracteritzats per formar una estructura amb identitat pròpia tant per la seva composició com per la diversitat cromàtica, la verticalitat de la formació, la sinuositat dels traçats i la biodiversitat que té associada. Cal afavorir la recuperació dels boscos de ribera.

Criteri 5.5. Considerar els paisatges fluvials com a sistemes de relació entre assentaments, potenciant camins i vies verdes que els comuniquin seguint-ne el traçat. També s'afavoriran activitats conjuntes, tant de difusió com de regeneració i protecció dels entorns fluvials.

Criteri 5.6. Promoure i millorar l'ús social dels rius i masses d'aigua (zones de bany, zones de pesca controlada, trams navegables, etc.) com a fet d'aproximació de la població a les lleres dels rius i als pantans i llacs, però també com actiu de desenvolupament econòmic local.

Criteri 5.7. Regular les extraccions d'aigua dels sistemes de llacs per a la producció de neu artificial, evitant que els ecosistemes lacustres associats tinguin impactes irreversibles per la disminució de la làmina d'aigua.

Criteri 5.8. Considerar especialment la integració paisatgística en les obres públiques que afectin o travessin trams fluvials. Recuperar paisatgísticament les zones més degradades producte de les

obres i activitats hidroelèctriques, vies de comunicació, abocadors i antics abocadors, extraccions de graves, parcs de maquinària o dipòsits temporals de runa, etc. Cal fer un especial esment en la recuperació de les àrees d'extracció de graves en desús, per tal d'evitar que s'acabin convertint en espais abandonats, dipòsits de maquinària o runa.

Criteri 5.9. Aprofitar la vàlua paisatgística de determinades preses, especialment aquelles on hi ha valors paisatgístics intrínsecs o hi hagi projectes de millora per a l'ús social, com l'execució de contrapreses a la cua dels pantans, per revalorar els paisatges de les aigües embassades.

Criteri 5.10. Racionalitzar la presència de mobiliari urbà i edificació en els parcs urbans o zones verdes compreses en trams fluvials.

Criteri 5.11. Considerar els fronts urbans fluvials (façanes, passeigs, parcs, travessies urbanes, etc.) com a valors del paisatge urbà, tot destacant-ne el seu caràcter i potencial paisatgístic, especialment en el cas dels nuclis històrics. En aquest sentit, és important recuperar, potenciar i preservar les panoràmiques obertes de vista al riu, així com potenciar l'ús social i el gaudi dels espais propers al riu fent-los accessibles a la població local i restaurant els elements arquitectònics i patrimonials que s'hi vinculen. Per promoure la posada en valor de la façana fluvial es potenciarà el desenvolupament de l'instrument de planificació adequat en cada cas, que inclogui l'elaboració d'inventaris de l'estat actual, un manual de reforma i valoració de façanes fluvials en barris urbans històrics que tractin com a mínim els següents aspectes:

- Cromatisme (colors) i textura (materials) de les façanes.
- Edificacions, façanes i elements patrimonials.
- Urbanització i tractament vegetal.
- Accés i ús públic als cursos d'aigua a través de passeigs fluvials, rutes de descoberta, construcció de noves passeres sobre el riu, etc.

Criteri 5.12. Considerar la presència dels rius, principalment el Segre, la Noguera Ribagorçana, la Noguera Pallaresa i la Garona, com a factors determinants de l'ordenació municipal, en el sentit de justificar espais de transició de qualitat entre el front edificat i la ribera. En aquest espai de transició es localitzaran de manera preferent els sòls de cessió per a espais lliures, i es garantirà que el nou conjunt permeti la visibilitat entre el nucli urbà i el front d'aigua. Per tant, caldrà tractar acuradament, en el marc del planejament urbanístic, els fronts urbans fluvials per tal de destacar el seu caràcter i potenciar-ne el valor paisatgístic, així com establir mesures per recuperar la coherència formal en aquells fronts fluvials que l'hagin perduda a causa de la volumetria dels edificis o de la baixa qualitat de l'arquitectura.

Criteri 5.13. Incorporar criteris paisatgístics en les actuacions de millora de lleres promogudes per l'ACA i executades pels ajuntaments. Millorar aspectes de materials, tractaments estètics, moviments de terres i espècies vegetals emprades.

Criteri 5.14. Adoptar mesures d'integració i millora paisatgística de totes les infraestructures hidràuliques i auxiliars existents als rius i llacs pirinencs. Evitar la instal·lació de noves centrals hidroelèctriques de qualsevol potència, prioritzant el reaprofitament i reconversió de les ja existents. Fomentar la generació d'electricitat a través de petits salts d'aigua per al consum local d'energia.

Criteri 5.15. Revaloritzar el petit patrimoni industrial directament associat als cursos fluvials (moles, canals, rentadors, centrals, etc.) pel seu valor històric i cultural.

Criteri 5.16. Considerar les riberes i làmines d'aigua com a zones d'interès social per a itineraris lúdics i pedagògics, en especial per a l'educació ambiental sobre les espècies de ribera i la utilitat i consum responsable de l'aigua.

Criteri 5.17. Potenciar els acords de custòdia en els paisatges fluvials de major interès ecològic i connector.

Criteri 5.18. Les edificacions que poguessin autoritzar-se en sòl no urbanitzable s'han de separar de les lleres de rius i rieres, i dels llacs, estanys i pantans, una distància suficient per garantir la conservació del sistema hídric i garantir la seguretat de les construccions.

Criteri 5.19. Promoure els elements patrimonials de valor històric i cultural que presenten els paisatges fluvials (molins, rescloses, sèquies, ponts, etc.). Entre els principals ponts d'herència romànica de l'Alt Pirineu i Aran, cal destacar els de Ponts, Vilaller, Es Bordes, Alòs d'Isil, Isil, Espot, Castelló de Tor, Tavascan, Cassibrós, Pont d'Orrit, Gerri de la Sal, Castellbò, Arfa, Bóixols i Escart, definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 10.

Criteri 5.20. Donar a conèixer el patrimoni immaterial lligat als cursos d'aigua, com llegendes, mites i personatges imaginaris que formen part de l'imaginari col·lectiu pirinenc.

ACCIONS

Acció 5.1. Impulsar ajudes per a realitzar activitats, coordinades entre els municipis, d'educació ambiental, redescobriments històrics i promoció dels entorns fluvials, tant al seu pas pels nuclis urbans com en els espais riberencs d'interès natural pròxims. Aquestes activitats s'haurien d'associar a sortides formatives de les escoles, així com a celebracions i actes populars.

Acció 5.2. Potenciar els itineraris de descoberta dels paisatges fluvials, reforçant o creant una xarxa d'equipaments d'interpretació i senyalització del patrimoni paisatgístic i industrial lligat al riu (passeigs, rutes, miradors, salts d'aigua, etc.) amb especial consideració dels punts més rellevants. Es pot prendre com a base els itineraris definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 8. Generar llocs de lleure perifèrics on es vinculin els nuclis urbans i els rius propers amb la xarxa de camins rurals.

Acció 5.3. Promoure línies d'ajut per a restaurar i condicionar els elements del patrimoni cultural i històric vinculats a l'espai fluvial, així com valoritzar aquelles manifestacions culturals més arrelades al riu. Aquest condicionament ha d'incloure una correcta senyalització interpretativa per al gaudi i coneixement de la societat. Cal destacar els següents elements:

- Rius històrics pel transport de fusta (rais).
- Edificacions i infraestructures històriques d'aprofitament hidroelèctric; adequació de moles, forces... per al gaudi social i la interpretació del paisatge dels rius pirinencs.
- Ponts, sèquies, aqüeductes i altres construccions de caràcter històric. Entre els ponts antics, cal destacar els de Ponts, Vilaller, Es Bordes, Alòs d'Isil, Isil, Espot, Castelló de Tor, Tavascan, Cassibrós, Pont d'Orrit, Gerri de la Sal, Castellbò, Arfa, Bóixols i Escart, definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 10.
- Mites i llegendes relacionats amb els espais fluvials.

Acció 5.4. Crear o adaptar instruments de suport i incentius orientats a la remodelació i millora de les façanes fluvials en aquells nuclis travessats per cursos d'aigua. Aquesta acció pot incloure diversos sistemes d'incentius:

- Línies d'ajut específiques per a la millora dels edificis o espais de la façana fluvial urbana o periurbana mitjançant el fons de protecció, gestió i ordenació del paisatge.
- Reduccions o exempcions d'impostos per a la realització d'obres que suposin una millora de la façana fluvial, com l'adequació o construcció de petits passeigs vora els cursos fluvials.
- Establiment dels criteris bàsics per a la remodelació i adequació dels edificis que constitueixen les façanes fluvials dels rius de l'Alt Pirineu i Aran. Això hauria de permetre recuperar la coherència formal en aquells fronts que per causes de la volumetria dels edificis, la baixa qualitat de la arquitectura, les dissonàncies cromàtiques o de textures, l'haguessin perduda.

Acció 5.5. Recomana que l'explotació hidroelèctrica en espais d'interès natural minimitzi l'impacte paisatgístic que provoquen les oscil·lacions de la superfície de la làmina d'aigua d'acord amb els criteris següents:

- Estanys situats en un espai natural protegit d'elevada freqüentació (entrades al Parc, refugis...): mínim d'un 90% de l'àrea màxima ocupable per la làmina d'aigua. És el cas dels llacs de Colomers, Saborèdo, Cavallers, Negre, Colomina, Sant Maurici i Tort de Peguera.
- Estanys situats en un espai natural protegit de baixa freqüentació: mínim d'un 75% de l'àrea màxima ocupable per la làmina d'aigua. És el cas dels llacs de Saburó, Mar, Neriolo, Reguera i Salado

Acció 5.6. Redactar plans integrals de conca per al foment dels parcs i sistemes fluvials. Coordinar tots els organismes de l'administració, ens privats i usuaris dels rius a través d'aquests plans per a una gestió més acurada dels paisatges fluvials a través de la CHE i l'ACA.

OBJECTIU DE QUALITAT PAISATGÍSTICA 6

6. Unes infraestructures lineals (xarxa viària i ferroviària, línies elèctriques...) i de telecomunicacions integrades en el paisatge, que permetin el desenvolupament d'activitats econòmiques i fomentin un major equilibri territorial i demogràfic, tot mantenint la continuïtat i la permeabilitat ecològica i social respecte a les seves característiques paisatgístiques.

CRITERIS

Criteri 6.1. Millorar l'accessibilitat a tots els nuclis de població a partir d'un adequat arranjament de la xarxa de carreteres secundàries i camins veïnals, però sempre tenint una especial cura amb la incidència en el paisatge d'aquestes obres, es facin o no dins d'espais naturals protegits.

Criteri 6.2. Evitar la construcció d'infraestructures lineals que afectin les carenes de fons escènics, els cims de referència i els pobles amb valor estètic definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 7 (veure capítol 13).

Criteri 6.3. Impulsar l'elaboració d'estudis d'impacte i integració paisatgística de totes les propostes de noves infraestructures viàries que incloguin mesures d'integració. Elaborar aquests estudis en:

- En primer lloc, per als projectes d'infraestructura viària d'Organyà (C-14), Coll de Nargó (C-14), Oliana (C-14), Gerri de la Sal (N-260), Adrall (N-260 / C-14), Pobla de Segur (N-260), el desdoblament de la E-9, les variants de Puigcerdà, el futur túnel de Toses, el possible túnel de Comiols, les variants a Tremp, Pobla de Segur, Senterada i Pont de Suert, i la possible autovia de la N-230.
- En segon lloc, en noves infraestructures o en les ampliacions de les actuals que creuin espais agraris de *bocage* en fons de vall, closa cerdana, i prats de pastura definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 3 i les zones de prats de dall definides en l'objectiu de qualitat paisatgística 4 (veure capítol 13), i inclosos en els mapes 6.1, 6.2 i 6.3 de valors estètics i el mapa 10 de valors productius.

Criteri 6.4. Procurar conservar la morfologia del terreny, els desmunts i terraplens i prioritzar els túnels i els falsos túnels en la construcció de noves infraestructures lineals en zones de relleu abrupte i, en especial, les àrees que afectin les perspectives paisatgístiques dels miradors i itineraris definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 8 (veure capítol 13).

Criteri 6.5. Dissenyar el traçat de les noves carreteres tenint present els elements culturals i naturals, dimensionades a l'escala dels elements del paisatge, participant dels valors i el caràcter dels paisatges on s'ubiquen, prioritzant aquells traçats que permetin l'observació adequada d'aquests elements sense «interferir». Evitant, sempre que sigui possible, el creuament de diferents paisatges de mane-

ra perpendicular. Les infraestructures han de donar el servei amb les dimensions que li pertocuen evitant sobredimensionaments en el disseny, ja sigui en curvatures, pendents, amplades de via, mobiliari, senyalització o il·luminació.

Criteri 6.6. En els trams de carreteres entre poblacions properes, crear passejos per a vianants o bicicletes lligats a les carreteres locals.

Criteri 6.7. Reforçar la senyalització dels elements paisatgístics rellevants (espais o elements amb valors històrics, socials, estètics, naturals, simbòlics...), especialment en les carreteres de la xarxa secundària, ja que són les que serveixen com a vies de penetració i descoberta del paisatge.

Criteri 6.8. Concentrar la ubicació d'àrees de servei en àrees que ja compten amb altres tipus d'edificacions o instal·lacions i restringir-les en els itineraris rodats amb valor paisatgístic definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 8.

Criteri 6.9. Ubicar les àrees de descans de les carreteres de la xarxa primària i secundària en punts on hi hagi bones perspectives paisatgístiques o en llocs d'especial interès paisatgístic. Utilitzar aquestes àrees per instal·lar plafons informatius orientats a la difusió dels valors paisatgístics de l'Alt Pirineu i Aran (senyalització de punts de referència, pobles amb valor estètic, espais amb valor històric, difusió d'històries i llegendes relacionades amb el paisatge, descripció de les olors i colors de la zona etc.). Es poden prendre de referència els miradors definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 8 del capítol 13.

Criteri 6.10. Promoure la participació ciutadana en el disseny de les futures infraestructures de comunicació lineals.

Criteri 6.11. Fomentar l'ordenació paisatgística de les activitats comercials associades als eixos viaris amb incidència visual (àrees de servei, edificis, productes exposats a l'aire lliure, instal·lacions adjacents, retolació, etc.), sobretot en aquestes entrades urbanes: Alp (per l'est i l'oest), Aravell, Arties (per l'est), Baltarga (per l'est), Beders, Bellver de Cerdanya (per l'est), Betren (per l'est), Bolvir (per l'oest), Bossòst (pel sud), Castellciutat (pel nord i sud), Das (per l'est), Ger (per l'est), Les (pel nord), Montferrer (pel nord i sud), Oliana (pel nord i sud), Organyà (pel sud), Pi, Prats (per l'est), Prullans, Puigcerdà (per l'est i el sud), Queixans (pel nord i el sud), Salardú-Pujo, Vaquèira (per l'est i l'oest), Vielha-Mijaran (pel nord), Vilallobent (per l'oest), el Vilar d'Urtx (per l'est i l'oest), La Seu d'Urgell (per l'est i l'oest), Espot (pel sud i l'est), Guingueta d'Aneu (pel sud), Prats i Sansor (per l'est), Espui (per l'est), La Molina (pel nord), Sort (pel sud) i Alòs d'Isil (pel sud i l'est).

Criteri 6.12. Integrar paisatgísticament les tanques de seguretat de les carreteres utilitzant tipologies, materials i coloracions que s'adeqüin a les característiques de l'entorn i evitar que aquestes tanques impedeixin l'observació d'elements paisatgístics d'interès (pobles amb valor estètic, construccions romàniques, etc.).

Criteri 6.13. Promoure projectes de restauració de carreteres fora d'ús que incloguin l'eliminació de quitrans i elements del viari.

Criteri 6.14. Garantir que la construcció de noves infraestructures viàries i ferroviàries deixi els passos necessaris per tal d'evitar la fragmentació física i social dels itineraris paisatgístics no motoritzats definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 8 (veure capítol 13): GR-11, GR-1, GR-211, GR-150, GR-107, carros de Foc, la Porta del Cel, de Vilac a Tuc d'Armeros, de Cabdella a Boí, de Cal Jan a la Portella Blanca d'Andorra, d'Estana al refugi de Prat d'Aguiló, de Santa Engràcia al pic de Lleràs, del refugi de Cuberes al Pic de Boumort, de Talló a Prullans, de l'Alzina al roc de Galliner, congost de Mont-rebei, de Guils al refugi de Malniu, Transpirinenca en btt i Pedals de Foc.

Criteri 6.15. Els projectes de les infraestructures lineals de totes classes han d'adoptar les solucions adequades per a minimitzar-ne i/o esmorteir-ne la presència en el paisatge rural, llevat dels casos en què poden aportar interès al paisatge com els següents:

- Ponts i viaductes viaris o ferroviaris i altres elements singulars que, mitjançant un projecte de qualitat, poden tenir un caràcter monumental.
- Conduccions d'aigua a cel obert susceptibles d'ésser integrades com a elements d'interès paisatgístic.
- Trams viaris constitutius de passeigs arbrats.
- Trams periurbans de delimitació de les interfícies urbanes i rurals.
- Integració de vies de diversa tipologia per tal de donar sentit urbanístic als eixos de mobilitat.

Criteri 6.16. Tractar paisatgísticament (mitjançant arbrat i altres mesures d'integració) les interjeccions entre les carreteres locals i les carreteres de la xarxa primària.

Criteri 6.17. Restaurar paisatgísticament els talussos de les infraestructures de comunicació lineals, tant de les noves com de les existents. En aquest sentit, es prioritzarà la revegetació del talús, en especial mitjançant espècies arbòries i arbustives autòctones, de manera que es reproduïxin en la mesura del possible els ecosistemes que són propis de l'àrea afectada (espècies habituals i patrons de plantació). També inclou els espais intersticials de rotondes, mitjaneres, desviaments, parts baixes de viaductes, etc.

Criteri 6.18. Considerar la funció que tenen els projectes viaris com a itineraris de percepció del paisatge, a més de tenir cura de la correcta i discreta inserció i adaptació de la via en el paisatge. A l'Alt Pirineu i Aran tenen aquesta funció els itineraris rodats citats en l'objectiu de qualitat paisatgística 8 (veure capítol 13). En aquest sentit, també cal garantir que les autovies proporcionin el major gaudi visual possible als conductors pel que fa a la qualitat dels paisatges que creuen, sense perjudici de l'eficàcia del trànsit. És per aquest motiu que cal millorar la senyalització de punts rellevants del paisatge des de la via i disposar d'àrees de descans en punts estratègics on sigui fàcil l'observació dels paisatges més emblemàtics.

Criteri 6.19. Impulsar una xarxa de miradors associats a les infraestructures de comunicació viàries, especialment els identificats en l'objectiu de qualitat paisatgística 8 (veure capítol 13).

Criteri 6.20. Les infraestructures viàries definides com a itineraris paisatgístics en l'objectiu de qualitat paisatgística 8 (veure capítol 13) han de mantenir obertes les perspectives al paisatge i evitar la construcció en les parcel·les agrícoles de tancaments, tanques, edificacions o elements opacs que limitin el camp visual o desfigurin les panoràmiques.

Criteri 6.21. Protegir, conservar i delimitar els dominis dels camins tradicionals que articulen el territori: camins rals, camins ramaders, etc. Aquests elements, a part de representar un patrimoni històric que explica molts cops la lògica territorial de la distribució dels elements patrimonials, permet la interconnexió dels seus diversos elements. Aquests elements viaris s'integraran al planejament urbanístic, ja sigui al pla d'ordenació urbanística municipal que correspongui, o a un pla especial urbanístic a l'efecte.

Criteri 6.22. Avaluar la possibilitat de soterrar trams d'aquelles línies elèctriques que, per les seves dimensions o traçat, afectin de manera significativa els espais protegits o d'especial interès natural i incloure un estudi de la instal·lació de suports amb dissenys i estètica més adients a les característiques visuals immediates. Aquelles infraestructures que justificadament hagin de ser aèries, caldria que seguissin les traces establertes per carreteres i pel ferrocarril, i quan no pugui ser així, s'haurien d'agrupar en corredors amb criteris de minimització el seu impacte en el paisatge.

Criteri 6.23. Pel que fa a noves línies d'evacuació de parcs eòlics o solars que es puguin construir, procurar el seu soterrament fins a les línies de distribució a les quals estiguin connectades. Aquestes actuacions procuraran aprofitar el pas de les infraestructures lineals preexistents i minimitzar l'afectació del sòl agrari.

Criteri 6.24. Compactar la implantació de les antenes emissores i de repetició de senyals sense fils en els punts on en coincideixin vèries de manera que s'instal·lin en un sol suport, i que s'ubiquin lluny dels edificis o miradors definits a l'objectiu de qualitat paisatgística 1 (nuclis amb campanars destacats), 7 (fites i fons escènics) i 8 (miradors), a més del patrimoni cultural inclòs al mapa 7 de valors històrics. Assegurar el tractament estètic de les antenes i dels edificis de control de manera que s'integrin de la millor manera possible en els fons visuals.

ACCIONS

Acció 6.1. En la construcció de noves infraestructures, destinar un 1% del pressupost total del projecte per dur a terme actuacions encaminades a la valorització dels paisatges que creua la nova infraestructura (campanyes de sensibilització i promoció, restauració de façanes urbanes i altres elements que formin part de les perspectives paisatgístiques de la nova infraestructura, creació de nous miradors, etc.).

Acció 6.2. Impulsar el compliment del text refós de la Llei de carreteres 2/2009, eliminar gradualment i de manera coordinada amb els Ajuntaments i altres organismes competents (Estat, Generalitat, Diputació), els rètols publicitaris a l'entrada dels nuclis urbans i les estructures de suport fora d'ús.

Acció 6.3. Promoure la millora de la xarxa secundària i de camins veïnals a tots els nuclis de població i masos aïllats del Pirineu. Contemplar la possibilitat de construir un grup operatiu de conservació i manteniment d'aquesta xarxa, especialment durant l'hivern, amb abast a tots els municipis.

Acció 6.4. Restaurar amb condicions paisatgístiques adequades els camins rurals, les carreteres, els senders, els camins ramaders i altres vies de comunicació que resultin afectades per la construcció de noves infraestructures lineals.

Acció 6.5. Reintegrar paisatgísticament les infraestructures lineals mitjançant barreres, tancaments, filtres vegetals o altres criteris, tècniques i estratègies amb l'objectiu de millorar tant l'aspecte com la connectivitat social i ecològica dels trams d'infraestructures que transcorren per àrees especialment sensibles.

Acció 6.6. Evitar la ubicació de qualsevol tipus de publicitat que afecti els espais exposats visualment o les fites visuals i fons escènics emblemàtics establerts en l'objectiu de qualitat paisatgística 7.

Acció 6.7. Impulsar la restauració de fragments de carreteres fora d'ús que inclogui l'eliminació dels quitrans, talussos, estructures i elements del viari obsolets i, allà on es consideri pertinent, dotar-los de nous usos, com són els miradors o les àrees de descans.

Acció 6.8. Impulsar projectes de condicionament dels miradors associats a infraestructures de comunicació viàries, especialment aquells esmentats en l'objectiu de qualitat paisatgística 8.

Acció 6.9. Afavorir les accions per habilitar part de la xarxa de vies secundàries de menor trànsit rodat per a la contemplació del paisatge. Caldria considerar totes les vies motoritzades i els itineraris definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 8. Es tracta de crear una xarxa de carreteres escèniques, que mantinguin les característiques i dimensions històriques i que tinguin miradors, per tal de posar en valor els elements de més interès paisatgístic tot limitant-ne les seves dimensions i velocitat de circulació.

Acció 6.10. Estudiar la reconducció de les línies d'alta tensió i molt alta tensió en funcionament cap a corredors d'infraestructures, especialment aquells que creuen paisatges amb valor natural, estètic i simbòlic, i promoure el soterrament en els trams més sensibles.

Acció 6.11. Plantejar la necessitat de retirar les línies elèctriques fora de servei i les que quedaran obsoletes a mig termini amb la construcció de la línia de molt alta tensió.

OBJECTIU DE QUALITAT PAISATGÍSTICA 7

7. Un territori amb perspectives paisatgístiques de qualitat (fites i fons escènics) que mantinguin els referents visuals i identitaris dels paisatges de l'Alt Pirineu i Aran.

CRITERIS

Criteri 7.1. Garantir l'observació i la interpretació de les perspectives paisatgístiques als ciutadans.

Criteri 7.2. Evitar les afectacions, alteracions geomorfològiques o la instal·lació d'estacions de telecomunicacions, parcs eòlics o altres elements potencialment distorsionadors sobre les línies de carena dels fons escènics emblemàtics identificats en els mapes 6.3 de valors estètics i 9 de valors simbòlics de la cartografia general així com en els cims de referència definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 7 (veure capítol 13).

Criteri 7.3. Evitar la desfiguració de les fites paisatgístiques definides en l'objectiu de qualitat paisatgística 7 (veure capítol 13), amb construccions, infraestructures, i en general, amb barreres visuals que per causa de la seva dimensió, forma o color impedeixin o dificultin considerablement la percepció de les imatges més interessants del territori des de llocs accessibles i trams viaris transitats.

Criteri 7.5. En la revisió dels POUM de tots els municipis de l'Alt Pirineu i Aran s'hauria de preservar la imatge de les fites i dels fons definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 7 (veure capítol 13) condicionant les dimensions, la volumetria i els colors de les edificacions que puguin afectar-les, buscant traçats alternatius per a la implantació de les infraestructures i altres elements barrera, i establint àrees i franges amb paràmetres limitatius d'edificació o de no edificació. Els POUM haurien d'establir les zones on caldria la redacció de plans especials urbanístics per a la preservació de fites i fons escènics de caràcter local.

Criteri 7.6. Tenir en compte en la redacció i revisió dels plans d'ordenació ambiental d'infraestructures de radiocomunicació (PAIR) els fons escènics identificats en els mapes 6.3 de valors estètics i 9 de valors simbòlics de la cartografia general i els cims de referència definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 7 (veure capítol 13) com a paisatges especialment fràgils on cal minimitzar la presència d'antenes i la definició de APIRS.

Criteri 7.7. Els miradors i itineraris definits en objectiu de qualitat paisatgística 8 (veure capítol 13) han de fer perceptibles els diferents elements que constitueixen les fites i els fons escènics de l'Alt Pirineu i Aran. Amb aquesta finalitat s'han d'evitar les construccions i en general les barreres visuals que impedeixin o dificultin considerablement la percepció de les imatges conformades pels fons escènics i les fites definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 7 (veure capítol 13) des d'aquests miradors i itineraris de descoberta del paisatge.

Criteri 7.8. En tractar-se de paisatges especialment fràgils, excloure la concessió de noves llicències d'explotació d'activitats extractives en els paisatges constituïts per les fites i fons escènics definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 7 (veure capítol 13).

Criteri 7.9. Seran objecte prioritari del *Fons per a la protecció, gestió i ordenació del paisatge* que estableix la Llei del paisatge les actuacions encaminades a recuperar fons escènics i fites que hagin estat malmeses per construccions o infraestructures.

ACCIONS

Acció 7.1. Incorporar els fons escènics i les singularitats geomorfològiques que identifica el Catàleg, definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 7 (veure capítol 13) com a referents paisatgístics i identitaris de l'Alt Pirineu i Aran, en el Pla territorial parcial de l'Alt Pirineu i Aran i en el planejament Urbanístic (PDU, POUM, etc.).

Acció 7.2. Obrir una línia d'ajudes per als ens locals perquè efectuïn els requeriments i tràmits adients per al trasllat de les antenes i emissors que se situen al capdamunt de les línies de carena que constitueixen fons escènics. Els ajuts podrien provenir del *Fons per a la protecció, gestió i ordenació del paisatge* que estableix la Llei del paisatge.

Acció 7.3. Instal·lar taules d'orientació en la xarxa de miradors definits a l'objectiu de qualitat paisatgística 8 (veure capítol 13) que assenyalin els diferents elements orogràfics que constitueixen els fons escènics de l'Alt Pirineu i Aran, identificats en els mapes 6.3 de valors estètics i 9 de valors simbòlics de la cartografia general, amb esment dels elements no geomorfològics que també en puguin formar part, com nuclis singulars, castells, ermites, etc.

Acció 7.4. Promoure l'elaboració d'un inventari de les edificacions i infraestructures existents a l'Alt Pirineu i Aran que obstaculitzen o desvirtuen la imatge de les fites i fons escènics des dels miradors i itineraris definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 8 (veure capítol 13), així com d'altres indrets d'accés, avaluant-ne el grau d'impacte visual i determinant estratègies dirigides a la seva ocultació, contextualització o, si s'escau a l'eliminació.

Acció 7.5. Promoure la recuperació de fons escènics i fites que hagin estat malmesos per construccions o infraestructures. Es prioritzaran aquelles actuacions que afectin les fites i fons escènics definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 7.

Acció 7.6. Restaurar les àrees afectades per activitats extractives, especialment les que siguin visibles des d'un ampli sector del territori, realitzant un pla de restauració que tingui en compte criteris d'ordre paisatgístic, vetllant per una correcció dels pendents, per assolir la integració de l'àrea afectada al paisatge circumdant i per revegetar utilitzant espècies pròpies de la zona.

Acció 7.7. Establir programes d'educació i d'interpretació que relacionin i expliquin la presència, antiguitat i localització dels referents visuals de l'Alt Pirineu i Aran i els relacionin amb la resta de valors paisatgístics que contenen.

OBJECTIU DE QUALITAT PAISATGÍSTICA 8

8. Una xarxa de miradors i itineraris que posi en valor les panoràmiques més rellevants i actui com a via de penetració per descobrir i interactuar amb la diversitat de paisatges de l'Alt Pirineu i Aran, tot conservant el seu ús i simbolisme històric.

CRITERIS

Criteri 8.1. Facilitar l'observació, el gaudi i la interpretació del paisatge a tots els ciutadans des de les diverses formes d'accés als miradors i itineraris, fent especial èmfasi en l'aproximació a peu o amb vehicles que permetin una suficient percepció dels valors paisatgístics del territori, i amb atenció especial a les persones que presenten problemes de mobilitat.

Criteri 8.2. Els poders públics han de promoure, directament o mitjançant convenis amb entitats, una xarxa d'itineraris paisatgístics i de miradors accessibles a peu o amb vehicles integrant els itineraris i miradors ja existents (promoguts per Consells Comarcals, Diputacions, Ajuntaments, entitats excursionistes, etc.) i els definits en aquest catàleg (citats en l'objectiu de qualitat paisatgística 8 del capítol 13) que permetin una suficient percepció dels valors paisatgístics del territori. Aquesta xarxa, hauria de rebre, allà on correspongui, les actuacions necessàries de condicionament, senyalització, manteniment i difusió per tal de potenciar la funció de facilitar la percepció dels valors del paisatge i el coneixement del territori.

Criteri 8.3. En la revisió del planejament urbanístic han de definir-se itineraris al voltant dels nuclis urbans i identificar els trams des d'on la percepció del paisatge és més suggerent. Caldrà prioritzar els itineraris i miradors que permetin percebre millor el patrimoni paisatgístic local, tot connectant edificis d'interès, miradors, centres d'interpretació, parcs periurbans, àrees recreatives, i procurar que s'organitzin en forma de xarxa.

Criteri 8.4. Fomentar que la xarxa de miradors i itineraris paisatgístics definits en el Catàleg s'integri en totes les estratègies turístiques de les administracions de la zona per tal de fomentar el paisatge com un atractiu turístic de primer ordre.

Criteri 8.5. Reduir o restringir la presència d'elements situats a primera línia que irrompen negativament (línies elèctriques, edificis...) en el camp visual dels miradors i itineraris identificats en el catàleg per tal de fer el més nítida possible la panoràmica des de cada punt.

Criteri 8.6. Evitar que la construcció de nova xarxa viària i ferroviària fragmenti els itineraris no motoritzats citats en l'objectiu de qualitat paisatgística 8 del capítol 13.

Criteri 8.7. Les actuacions en camins i miradors en els espais oberts han d'evitar l'artificialització innecessària dels miradors i itineraris.

Criteri 8.8. Les administracions públiques prestaran una especial atenció als miradors i itineraris més accessibles i als que es troben en els espais periurbans.

ACCIONS

Acció 8.1. Crear progressivament una xarxa de miradors per a tot l'àmbit de l'Alt Pirineu i Aran, que formaria part d'una xarxa més àmplia d'àmbit català, a partir de la proposta d'aquest Catàleg de paisatge i de les dels catàlegs de paisatge ja aprovats. La xarxa hauria de comptar amb les actuacions de condicionament, senyalització i manteniment amb l'objectiu de potenciar la seva funció de percepció dels valors del paisatge i el coneixement del territori.

Acció 8.2. Integrar els miradors de consolidació prioritària de l'Alt Pirineu i l'Aran definits a l'objectiu de qualitat paisatgística 8 del capítol 13 en el Pla territorial parcial de l'Alt Pirineu i Aran i el planejament derivat i sectorial (plans directors, POUM, etc.):

- Bausen
- Sapeira
- Coll de la Creu de Perves
- Castell de Mur
- Taüll
- Cascada del Sant Esperit
- Congost d'Erinyà
- Vaquèira
- Mare de Déu de Fa
- Mirador de Sant Maurici
- Son (km 1)
- Santuari de Carrànima
- Tornafort
- Despoblat fortificat del Pui
- Mirambell
- Coll de Bancs
- Mirador de la Trava
- Mirador de l'Arp
- Lles de Cerdanya
- Castell de Llivia

Acció 8.3. Integrar la xarxa d'itineraris paisatgístics de l'Alt Pirineu i Aran definits a l'objectiu de qualitat paisatgística 8 en el Pla territorial parcial de l'Alt Pirineu i Aran. Aquests itineraris són, en el cas dels motoritzats:

- Era Baisha Val d'Aran
- De l'Alt Àneu a Naut Aran
- De Llavorsí a les Altes Nogueres
- D'Esterrí d'Àneu a Baiasca i d'Espot a Unarre
- La Ribera i el Batlliu de Sort, vall d'Àssua i Portainé
- Travessa del port del Cantó
- Les valls de Castellbò
- La vall de Santa Magdalena
- Congostos prepirinencs del Segre
- De Collegats al Pla de Corts i Valls d'Aquilar
- Travessa de les Pastures de l'Alt Pirineu
- La vall de Boí
- La vall Fosca
- De l'ombra de Sant Gervàs a les valls d'Erta i Manyanet
- Entre l'Urgellet i les valls de Tuixent i la Vansa
- Entre el Cadí i la Tossa Plana de Lles
- Plana i solana de la Cerdanya
- La vall de la Molina
- Conca de Tremp - Dellà
- A l'ombra del Montsec
- Entre l'embassament de Talarn i el congost d'Erinyà
- Ruta de la vall dels Voltors
- Travessa de Boumort
- Les valls de Valira

Els itineraris no motoritzats són:

- GR-11 Ruta dels Pirineus
- GR-1 Sender transversal
- GR-211 Circular de la Val d'Aran
- GR-150 Circular al Cadí
- GR-107 Camí dels Bons Homes
- Carros de foc
- La porta del cel
- Vilac - Tuc d'Armeros
- Cabdella - Boí
- Cal Jan - Portella Blanca d'Andorra
- Santa Engràcia - Pic de Lleràs
- Refugi de Cuberes - Pic de Boumort

- Talló - Prullans
- L'Alzina - Roc de Galliner
- Guils - Refugi de Malniu
- Congost de Mont-rebei
- Transpirinenca en BTT
- Pedals de foc

Acció 8.4. Elaborar per part dels poders públics, en col·laboració amb altres administracions i en particular per part de l'administració actuant en matèria turística, un protocol per al condicionament, senyalització i manteniment de miradors i itineraris que ho requereixin, que faciliti la percepció i la interacció amb el paisatge. El condicionament de senders, miradors, fonts, i en general qualsevol infraestructura o servei d'ús públic o cultural compatible amb el medi, haurà de ser curosament avaluada i dissenyada d'acord amb la freqüentació i la vulnerabilitat del lloc, particularment en relació amb els valors recollits en la cartografia d'aquest Catàleg.

Acció 8.5. Edició per part dels poders públics, amb la col·laboració d'entitats, de guies oficials d'interpretació del paisatge, divulgació de la xarxa de camins, assenyalament de fites, espais d'interès, mesures de manteniment i mesures complementàries de seguretat.

Acció 8.6. Establir una línia d'ajudes destinades als ens locals o comarcals per a la construcció de miradors a través del *Fons per a la protecció, gestió i ordenació del paisatge* establert per la *Llei 8/2005, de 8 de juny, de protecció, gestió i ordenació del paisatge*, amb preferència per la xarxa identificada en el Catàleg.

Acció 8.7. Dissenyar una estratègia de difusió dels miradors i itineraris existents que inclogui l'organització de visites guiades orientades a donar a conèixer els valors paisatgístics de l'Alt Pirineu i Aran.

OBJECTIU DE QUALITAT PAISATGÍSTICA 9

9. Paisatges capaços de sustentar iniciatives turístiques arrelades al territori i basades en els seus valors naturals, culturals i estètics, que satisfacin les necessitats econòmiques i socials, que diversifiquin i desestacionalitzin l'oferta, sense comprometre'n el potencial paisatgístic futur.

CRITERIS

Criteri 9.1. Promoure aquells tipus de turisme que tinguin més estreta relació amb el paisatge, com el turisme rural, agroturisme, turisme de natura i d'espais protegits, turisme històric i etnològic, centres d'interpretació de la natura, itineraris etnològics, esquí de fons, excursionisme-muntanyisme i esports d'aventura en general, sense un caràcter massificat.

Criteri 9.2. Afavorir, per part dels poders públics, la implantació, amb prioritat en els nuclis de població més desfavorits per la demanda turística, de petites i mitjanes empreses o negocis de caire familiar que complementin les economies locals, especialment aquelles que tinguin algun lligam amb la gestió del paisatge.

Criteri 9.3. Apostar per un model combinat d'economia basada en el sector primari (agrícola, ramader i forestal) i terciari (turisme rural) que permeti la continuïtat del poblament, i doni forces renovades als treballs amb el bestiar i el bosc, especialment en els municipis de l'Alt Pirineu i Aran que no han pogut entrar en la dinàmica de l'economia global desenvolupada en alguns fons de vall i municipis turístics lligats a la pràctica de l'esquí alpí.

Criteri 9.4. Potenciar un turisme de qualitat que sigui extensiu en el territori i més repartit per les diferents estacions de l'any. Aquesta és una modalitat turística que hauria de permetre la pluriactivitat de la població rural per tal que aquesta pugui continuar realitzant tasques que serveixin per a la gestió i manteniment dels paisatges.

Criteri 9.5. Moderar i limitar el creixement dels complexos d'esquí alpí actuals i evitar noves operacions d'ampliació de dominis esquiables relacionades amb noves promocions urbanístiques. Permetre només les que siguin necessàries per a la viabilitat de les estacions d'esquí o aquelles vinculades a explotacions d'iniciativa local i de dimensions reduïdes, com les estacions d'esquí de fons (per exemple, la de Tavascan). En aquest sentit, es recomana evitar la urbanització de valls verges associades a aquestes instal·lacions, sense assentaments urbans preexistents, com les valls de Filià, Manyanet o Ruda, entre altres.

Criteri 9.6. Limitar la implantació de nous equipaments turístics associats a l'esquí alpí, especialment en les proximitats als espais protegits com el Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici i els parcs naturals de l'Alt Pirineu i al de Cadí-Moixeró.

Criteri 9.7. Millorar la integració paisatgística dels complexos d'esquí, dels seus accessos i de les àrees urbanes associades.

Criteri 9.8. Promoure, per part dels poders públics, reconversions de negocis dins el sector turístic vers aquells més vinculats al paisatge i incentivar mesures d'integració paisatgística de les infraestructures lúdiques i recreatives amb un major impacte paisatgístic potencial.

Criteri 9.9. Potenciar l'ús sostenible dels rius, llacs i embassaments incentivant la pesca esportiva i els esports d'aventura, i complementar aquestes activitats amb iniciatives d'educació i sensibilització ambiental dirigides tan als turistes com a la població local.

Criteri 9.10. Impulsar la recuperació de bordes, masies, closes, cotos i cases tradicionals amb un valor històric i patrimonial per a la creació d'establiments de turisme rural o infraestructures públiques relacionades amb un turisme cultural (centres d'interpretació, restauració del petit patrimoni industrial, etc.).

Criteri 9.11. Posar en valor determinats elements de suport a l'activitat agrícola per tal d'obrir noves vies de desenvolupament rural lligats al turisme de descoberta i interpretació (arquitectura de la pedra seca, infraestructura d'aprofitament de l'aigua, etc.). Una via és promoure l'agroturisme com una oportunitat de complementarietat econòmica per al manteniment de les explotacions familiars agràries en actiu. D'altra banda, cal donar valor afegit als productes primaris d'aquestes zones (carn, mel, vins, licors, melmelades, etc.) mitjançant estratègies de valorització del paisatge i de diferenciació del tipus de producció.

Criteri 9.12. Promoure la creació d'itineraris i punts d'educació i interpretació que posin en valor el patrimoni immaterial de l'Alt Pirineu i Aran, donant a conèixer les llegendes, la literatura i els usos i costums específics d'aquest territori.

ACCIONS

Acció 9.1. Incrementar les ajudes públiques i facilitar els tràmits legals per tal d'afavorir l'augment de la implantació de residències, cases de pagès, i altres assentaments de turisme rural, que compaginin l'activitat econòmica primària amb la terciària.

Acció 9.2. Crear el directori de paisatges d'interès turístic dels Pirineus en clau paisatgística per tal d'estudiar la seva naturalesa i dinamisme i actuar en conseqüència en la seva gestió. Es tractaria de realitzar una diagnosi d'aquells paisatges que, pel seu major atractiu turístic, tenen un potencial de desenvolupament a partir dels criteris abans esmentats.

Acció 9.3. Elaborar un catàleg de bordes, masies i closes i establir els usos primaris i terciaris com els prioritaris a l'hora d'autoritzar la seva rehabilitació. És especialment important incloure en els projectes el tractament dels accessos i mesures de gestió de l'entorn immediat d'aquestes construccions, sobre tot si es tracta de zones agrícoles d'elevat valor paisatgístic descrites en l'objectiu de qualitat paisatgística 3 o zones de prats de dall, descrites en l'objectiu de qualitat paisatgística 4 (veure capítol 13).

Acció 9.4. Regular les captacions d'aigua dels llacs per a la producció de neu artificial establint volums màxims que evitin la disminució excessiva de la làmina d'aigua i no posin en perill els ecosistemes lacustres.

Acció 9.5. Impulsar ajudes per a realitzar activitats, coordinades entre els municipis, d'educació ambiental, redescobriments històrics i promoció dels entorns fluvials, tant al seu pas pels nuclis urbans com en els espais riberencs d'interès natural pròxims. Aquestes activitats s'haurien d'associar a sortides formatives de les escoles, així com a celebracions i actes populars i haurien de tenir una bona difusió turística.

Acció 9.6. Promoure línies d'ajuda per a la recuperació arquitectònica d'elements lligats al riu (molins, sèquies, assuts, etc.) i del patrimoni industrial per tal de recuperar el seu valor social i històric. Incorporar-los dins les rutes i recorreguts lligats als sistemes fluvials.

Acció 9.7. Senyalització dels punts turístics d'interès paisatgístic, fites visuals i elements patrimonials, com els citats en els objectius de qualitat paisatgística 7, i dels principals itineraris i miradors descrits en l'objectiu de qualitat paisatgística 8 (veure capítol 13). Aquesta senyalització ha de ser unitària i integrar-se harmònicament en el paisatge.

Acció 9.8. Potenciar els itineraris locals de descoberta dels paisatges fluvials, reforçant o creant una xarxa d'equipaments d'interpretació i senyalització del patrimoni paisatgístic i industrial lligat als rius i llacs (passeigs, rutes, miradors, centrals hidroelèctriques, salts d'aigua, etc.) amb especial consideració dels punts més rellevants. Generar llocs de lleure perifèrics on es vinculin els nuclis urbans i els rius propers amb la xarxa de camins rurals.

OBJECTIU DE QUALITAT PAISATGÍSTICA 10

10. Uns trets històrics i culturals singulars (romànic, castells, memòria històrica, toponímia, llengua aranesa, gastronomia, etc.) que formin part de l'imaginari paisatgístic i participin en la creació d'identitats col·lectives vinculades al paisatge.

CRITERIS

Criteri 10.1. Promoure el condicionament paisatgístic i minimitzar l'impacte paisatgístic de qualsevol infraestructura viària o energètica (generació i transport) als elements i a les àrees amb una elevada càrrega simbòlica i/o espiritual representades en el mapa 9 de valors simbòlics.

Criteri 10.2. Impedir la localització de construccions d'alt impacte en les visuals que, per alçada, colors, etc., puguin afectar els perfils urbans dels nuclis encimbellats i dels que tenen campanars destacats o les fites constituïdes per castells, torres o cases fortes citats en l'objectiu de qualitat paisatgística 10.

Criteri 10.3. Millorar la visibilitat de les construccions romàniques, especialment les esglésies, santuaris i ermites, i assegurar que continuïn essent els punts principals de referència dels perfils de cada nucli.

Criteri 10.4. Protegir, conservar i delimitar els dominis dels camins tradicionals que articulen el territori: camins rals, camins ramaders, carrerades, vies romanes, etc. Aquests elements, a part de representar un patrimoni històric que explica molts cops la lògica territorial de la distribució dels elements patrimonials, permet la interconnexió dels seus diversos elements. Aquests elements viaris s'integraran al planejament urbanístic, ja sigui al pla d'ordenació urbanística municipal que correspongui, o a un pla especial urbanístic a l'efecte.

Criteri 10.5. Coordinar i establir sinèrgies entre les diferents administracions o organisme competents o involucrats en la preservació del patrimoni arquitectònic històric.

Criteri 10.6. Difondre el coneixement del patrimoni característic de l'Alt Pirineu i Aran, definit en l'objectiu de qualitat paisatgística 10 del capítol 13.

Criteri 10.7. Identificar i protegir els millors miradors i itineraris des d'on contemplar les principals obres romàniques, castells i altres elements de valor històric, cultural i simbòlic de cadascuna de les unitats. Prendre com a referència els miradors i itineraris definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 8.

Criteri 10.8. Promoure el coneixement i el gaudi de la dimensió social, històrica i simbòlica del patrimoni arquitectònic i dels elements i espais identificats en el Mapa 7 de valors històrics i el Mapa 9 de valors simbòlics, així com promoure també la sensibilització sobre el seu valor.

Criteri 10.9. Protegir i promoure el patrimoni intangible vinculat amb el paisatge (per exemple les tècniques tradicionals de treball de la terra, els contes, les llegendes, les cançons o la pintura de paisatge).

Criteri 10.10. Els criteris i les accions establerts en l'objectiu de qualitat paisatgística 7, sobre les fites constituïdes per esglésies, ermites i castells, contribueixen al reforçament del sentiment identitari en relació amb els paisatges de l'Alt Pirineu i Aran.

Criteri 10.11. Mantenir la identitat del paisatge pirinenc, la tipologia i les pautes compositives de les façanes urbanes. Els POUM haurien de garantir aquest objectiu adoptant, quan siguin necessàries, mesures per recuperar la coherència formal de les façanes urbanes preexistents.

Criteri 10.12. Promoure i donar a conèixer les festes tradicionals, com les baixades de falles o de rais o les fires ramaderes i aplecs, així com les representades en el mapa 8 de valors socials i el mapa 9 de valors simbòlics.

Criteri 10.13. Donar a conèixer les particularitats lingüístiques i l'origen dels topònims més singulars.

ACCIONS

Acció 10.1. Elaborar inventaris de les construccions defensives i religioses, amb els elements relacionats, amb indicació, entre altres, del valor, l'estat de conservació i el potencial turístic de cada element. L'inventari hauria d'establir l'àmbit territorial que s'ajusta al paisatge del patrimoni històric vinculat a aquestes construccions.

Acció 10.2. Elaborar un model d'ordenança de pautes arquitectòniques per a una correcta integració volumètrica, tipològica, cromàtica i paisatgística de les construccions en nuclis de població amb perfils urbans amb campanars destacats o castells. Aquesta normativa hauria de regular les edificacions de la façana paisatgística de primera línia, vista des dels principals punts d'observació i accés al nucli urbà i s'hauria d'adaptar a la realitat de cada nucli i incorporar-la, de manera adequada i suficient, al planejament urbanístic.

Acció 10.3. Establir un protocol de rehabilitació (materials, cobertes, paraments, etc.) per als diferents elements que constitueixen patrimoni històric vinculat a les construccions defensives, religioses i productives, que sigui d'aplicació en aquelles accions finançades per administracions.

Acció 10.4. Desenvolupar els itineraris i potenciar els miradors definits en aquest catàleg (objectiu de qualitat paisatgística 8) per fomentar la descoberta i el coneixement del paisatge associat al patrimoni històric de l'àmbit territorial.

Acció 10.5. Elaborar plans de promoció i estratègies de valorització integral que compreguin una interpretació històrica i simbòlica del potencial turístic dels diversos paisatges associats al patrimoni històric de les construccions defensives, religioses, o productives.

Acció 10.6. Senyalitzar amb infraestructura física –associada als itineraris o als miradors definits a l'objectiu de qualitat paisatgística 8- les àrees i els elements d'alt valor paisatgístic i identitari identificades en el Catàleg, especialment en les següents àrees:

- Patrimoni romànic de la vall de Boí.
- Els fons escènics emblemàtics i els cims de referència definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 7 i cartografiats en els mapes 7 de valors històrics i 9 de valors simbòlics.
- Jaciments arqueològics i paleontològics, especialment a la Conca de Tremp i el Montsec.
- Memòria històrica del front del Pallars i la Guerra Civil.
- Passos fronterers simbòlics
- Zones amb presència d'històries i llegendes (bruixes, éssers mitològics i fantàstics, històries de militars, tarters de manairons, etc.)

Acció 10.7. En els miradors i itineraris no només es faran senyals que facin referència al paisatge, sinó que s'instal·laran plafons explicatius dels seus valors. En aquest sentit, es promourà la revisió –i, si s'escau, substitució de la senyalització paisatgística existent, tot cercant, en la mesura del possible, un sistema homogeni a l'efecte per a tot l'àmbit territorial. De tota manera, la senyalització sempre haurà de ser molt curosa, presentar unes dimensions adequades, fer-se amb uns materials que respectin el caràcter de l'indret i tenir com a premissa bàsica la concisió: pocs senyals i plafons, però ben pensats.

Acció 10.8. Vetllar, en els nous plans d'ordenació urbanística municipal o en les revisions que es duguin a terme dels vigents, pel tractament específic i adequat d'aquells paisatges amb especial densitat d'elements històrics i culturals (camins, dòlmens, trinxeres, ermites, feixes, canals de rec, mines, pràctiques agrícoles, literatura, pintura, etc.).

Acció 10.9. Establir plans de millora i condicionament paisatgístic i, en el seu cas, de recuperació de l'entorn visual proper, per al patrimoni històric que constitueixen edificacions isolades en el sistema d'espais oberts i que es troben recollits en el mapa 7 de valors històrics. Podrien finançar-se a través del Fons per a la protecció, gestió i ordenació del paisatge establert per la Llei 8/2005, de 8 de juny, de protecció, gestió i ordenació del paisatge.

Acció 10.10. Elaborar programes d'educació i sensibilització del paisatge associat al patrimoni històric defensiu, religiós, productiu i immaterial, que posin èmfasi en llur caràcter de paisatge atractiu, i obert i que convida a la descoberta de diverses etapes de la història del territori i del país i la seva influència en el paisatge.

PROPOSTA DE MESURES I ACCIONS TRANSVERSALS

La proposta de mesures (criteris) i accions presenta un conjunt d'elements transversals que depassen els 10 objectius de qualitat paisatgística i que també han de ser considerats a l'Alt Pirineu i Aran. A continuació es presenten les propostes de mesures (criteris) i accions relatives a aquests elements transversals i que són aplicables a l'àmbit territorial del'Alt Pirineu i Aran:

- Promoure la **creació de figures de gestió supramunicipals** amb l'objectiu que les diferents administracions consensuïn les mesures i accions de forma compartida i estableixin mecanismes de gestió conjunta.
- Desenvolupar **instruments que permetin la concertació i el consens** en relació amb la gestió, ordenació i protecció del paisatge per part dels diferents agents (polítics, econòmics i socials) de l'Alt Pirineu i Aran que hi intervenen.
- Garantir els mecanismes adequats per a la participació dels ciutadans en les decisions futures que afectin el paisatge, com una via de reconeixement dels seus paisatges. En aquest sentit, cal establir procediments (enquestes, fòrums de debat, etc.) per a la **participació activa de la població**. Els mecanismes de participació haurien d'incloure la presentació d'informació visual infogràfica i tècniques de modelització que facilitin la comprensió.
- Incorporar la **valoració dels elements intangibles del paisatge** (simbòlics, identitaris, etc.) en els procediments de participació a escala local, ja que sovint aquests elements són més fàcilment perceptibles pels habitants o els visitants d'un territori.
- Fomentar l'**educació en els valors del paisatge** a la població de l'Alt Pirineu i Aran com a mecanisme de conscienciació de la necessitat de gestió, ordenació i protecció del paisatge. És molt important que una societat aprengui a conèixer els seus paisatges i els trets que els defineixen per tal de posar-los en valor i reconèixer quan i perquè aquests valors poden estar en perill. Una primera via és la publicació del Catàleg de paisatge.
- **Protegir i posar en valor el patrimoni intangible vinculat al paisatge** (tècniques tradicionals de treball de la terra, contes, cançons, pintura de paisatge, etc.), que han contribuït a la identitat dels paisatges.
- Endegar una **gestió activa del paisatge no visual**, per exemple, l'acústic, identificant les característiques no visuals del paisatge.

